

April 2007

The Anarchical Society

Logikk, orden og institusjoner

Knut Andreas Holt

Masteroppgave i statsvitenskap Universitetet i Oslo

Institutt for statsvitenskap Våren 2008

Takk til

Jeg vil først og fremst gi min dypeste takknemmelighet til min hovedveileder Johannes Rø (V-07/V08). Uten hans bistand under parolen ”streng men rettferdig”, samtidig som han også greide å inspirere, ville denne masteroppgaven vanskelig blitt til. Jeg vil også gi en ekstra takk for at han sa seg villig til å være min veileder, til tross for at han måtte oppholde seg i USA mesteparten av tiden. Dette ble en ekstra utfordring for oss begge, noe som gjorde hans innsatsvilje desto mer imponerende.

Jeg vil også takke min biveileder Raino Malnes. For det første var det han som anbefalte meg å ta kontakt med Johannes Rø. For det andre har Raino Malnes alltid vært imøtekommende og behjelpelig når jeg har etterspurt bistand. Jeg ønsker også å takke min designseminarleder, Dag Einar Thorsen, som med mottoet ”min dør er alltid åpen” alltid har vært lett å be om hjelp.

Jeg vil også takke min gode venn og medstudent Aksel Nikolai Norum, som i mine 2 ½ år på Blindern har guidet meg i riktig retning hver gang jeg har vært i villrede. En takk og en stor klem vil jeg også sende til min gode venninne Ingerid Skjei Knudtsen for hennes gode selskap og den hjelpen hun nå skal gi meg så oppgaven kan bli levert.

Til sist vil jeg takke min mor og min far, som gjennom hele livet alltid har støttet meg, uansett mine valg.

Takk til dere alle,
Knut Andreas Holt

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1. Innledning	s.5
Kapittel 2. Gjennomgang av boken <i>The Anarchcial Society</i>	s.8
2.1 Hvilke begreper bruker Bull, og hva betyr de?	s.8
2.2 Bulls beskrivelse av virkeligheten	s.15
2.3 Hvilke krefter og mekanismer virker i det internasjonale systemet, og hvordan virker de?	s.18
Kapittel 3. Formallogikk	s.31
3.1 Formallogikk, utsagn og gyldighet	s.32
3.2 Formallogisk fremstilling av Bulls argumenter	s.37
3.3 Funn i analysen	s.66
Kapittel 4. System, samfunn og orden	s.69
4.1 Egeninteresser, orden og institusjoner	s.69
4.2 Skillet mellom system og samfunn	s.71
4.3 System og institusjonseffekter	s.73
4.4. Skillet mellom samfunn og orden	s.76
Kapittel 5. Konklusjon	s.78

Figurer

Figur 2.1 De fem faktorenes gjensidige innvirkningsforhold

s.19

The Anarchical Society

Logikk, orden og institusjoner

Kapittel 1. Innledning

Hedley Bulls *The Anarchical Society* (2002) er regnet som et av hovedverkene i den statsvitenskaplige retningen som ofte betegnes som den engelske skole (Buzan & Little, 2000:104, Little & Williams, 2006a:1). I denne boken presenterer Bull sitt syn på dynamikken i mellomstatlige forhold. Han argumenterer for og hevder at stater lever sammen i et anarkisk internasjonalt samfunn. Kjernen i Bulls resonnement er at mellomstatlige forhold, i mangel av en sentral autoritet, er preget av uorden. Samtidig identifiserer Bull faktorer som bringer orden i mellomstatlige forhold. Målet med denne oppgaven er å bringe klarhet i hvordan Bull argumenterer for at forskjellige krefter kan skape orden i en tilstand som i utgangspunktet er preget av uorden. Ved å introdusere termen *samfunn* fikk Bull tydeliggjort at statene ikke opererer i et rent anarki, og skiller seg slik fra Morgenthau's realisme (Little, 2007:91,128-129). Muligens er utviklingen og bruken av konseptet om samfunn, som en egen distinkt tilnærming til studiet av IR, *The Anarchical Society* sitt fremste bidrag til IR teori (Buzan, 2006:77-81).

Jeg skal besvare følgende problemstillinger i denne oppgaven: Hvilke premisser ligger til grunn for Bulls argumentasjon? Er argumentasjonen til Bull logisk konsistent? Hvordan kan en logisk fremstilling av Bulls argumenter benyttes til å belyse problemstillinger knyttet til konseptene *system*, *samfunn* og *orden* innenfor den engelske skole i dag?

I boken gir Bull rede for hvordan stater agerer i et system som mangler et overstatlig organ som kan sikre orden. I henhold til Bull handler stater derimot ikke i et rent anarki forstått som en mellomstatlig tilstand som mangler institusjoner for orden og sameksistens. Bull argumenterer for at orden eksisterer i form av at statene deler et fellesskap, et samfunn. Det er statene selv som inngår og utgjør institusjonene som skaper orden. Bull mener at statene har felles interesser i å ivareta orden i det internasjonale samfunn. Bull gjør rede for hvordan denne interessen tilskynder stater i å opprettholde institusjoner som krig, maktbalanse, diplomati og internasjonal lov, midler som statene kan benytte seg av for å fremme orden og samfunnets fortsatte eksistens.

Bulls ideer er preget både av realisme og liberalisme. ”Denne tvetydigheten bidrar til at den engelske ’skolen’ kan fremstå som et forvirrende mangfold, som spenner fra nyansert realisme til en slags liberal internasjonalisme” (Robinson, 2007:377-378). ”Imprecision is a charge often levelled at English school theory” (Williams, 2006:17). For å kunne vurdere en skoleretning er det avgjørende at retningens budskap fremstår klart og konsist. Tenkning formidles ved ord. Ord er tegn.” Et tegn er noe som står for noe annet, et uttrykk som står for et innhold” (Heradstveit, 1992:21). Tegn benyttes av en avsender når han ønsker å formidle en tanke. Avsenderens ønske er at mottakeren, ved å registrere tegnet som sendes, forstår hvilke tanker avsenderen ønsket å formidle. Tegnet (uttrykket) skal ha samme meningsinnhold for både avsender og mottaker. Dette er en forutsetning for vellykket og meningsfull kommunikasjon. Det er ingen garanti for at avsender og mottaker automatisk deler uttrykkets meningsinnhold. Klarhet øker sannsynligheten for dette.

Den filosofisk retningen *logisk empirialisme* betrakter vitenskap som en kombinasjon av logikk og empiri (Utaker, 1991:129). Logikken viser formen på teorien, at explanandum må følge deduktivt fra explanans. Det analytiske redskapet jeg skal benytte meg av for å belyse innholdet i Bulls *The Anarchical Society* er formal logikk, også kalt symbollogikk. Formallogikk anvendes for å vurdere gyldigheten i utsagn og benytter seg av en systematisk relasjon mellom logikk og matematikk. Denne metoden ble primært etablert gjennom arbeidet til Gottlob Frege m.fl. (Suppe, 1959:xvi). Kravene for hvordan uttrykk skal formuleres for å kunne benyttes i formal logikk minimerer mulighetene for misforståelser rundt uttrykkenes meningsinnhold. Det matematiske elementet gjør at sammenhengen mellom uttrykkene (premissenes byggeklosser) i budskapet som formidles fremstår klart og konsist.

Barry Buzan (2006:84) fremhever at det er et behov for å utvikle den funksjonelle tilnærmingen til institusjonene i Bulls teori om samfunnet. Han hevder det er behov for mer teoretisk og empirisk arbeid rundt institusjonene og hvordan disse opererer innenfor rammene av det internasjonale samfunnet (ibid.:96). Jeg vil i denne oppgaven følge et beslektet spor: Jeg vil gå dypere *inn* i Bull sin teori og vise hvordan Bulls institusjoner, for eksempel diplomati, fyller funksjoner, for eksempel kommunikasjon, som kan frembringe orden i det internasjonale systemet.

”Kan man ikke si det enkelt, har man ikke forstått det” er et kjent uttrykk. En enkel og oversiktlig fremstilling av Bulls teori er målet med denne oppgaven. Et slikt mål kan synes

trivielt, men det vil vise seg at Bulls tankebaner er innfløkte. For å fremstille Bulls argumenter enkelt, er det nødvendig med en grundig lesning av Bulls argumentasjon. Første del av oppgaven vil derfor være en grundig gjennomgang av argumentasjonen i *The Anarchical Society*. Etter denne gjennomgangen blir det i del to mulig å formallogisk presentere en klar og enkel oversikt over helheten i Bulls hovedargumenter. I tredje del vil jeg vise hvordan en logisk fremstilling av Bulls argumenter, kombinert med konseptene *egeninteresse* og *institusjonseffekter*, kan belyse problemstillinger knyttet til konseptene *system*, *samfunn* og *orden*, sentrale begreper innenfor debatten om den engelske skole i dag. Oppgaven bygges opp slik:

I kapittel 2 vil jeg først presentere hvilke begreper Bull opererer med, og klargjøre begrepene semantiske innhold. Deretter vil jeg gi en beskrivelse av den politiske virkeligheten slik Bull ser den. Spørsmålet lyder: hvordan kan det internasjonale samfunnet være et anarki, samtidig som det også kan besitte orden? Til sist vil jeg se på hvilke krefter og mekanismer som virker i det internasjonale systemet, og hvordan disse kan fremskynde en tilstand av orden.

I kapittel 3 vil jeg først gi en enkel innføring i analysemetoden *formallogikk*. Formallogikk brukes først til å fremstille premissene i en argumentasjon oversiktlig og presist, deretter til å påvise hvorvidt argumentet er logisk konsistent. I andre del av kapittelet vil jeg fremstille kjernen i Bulls argumentasjon formallogisk. Jeg vil klargjøre hvilke krav som settes til tilstedeværelsen av *samfunn* og *orden*, og vise hvordan Bull argumenterer for at institusjonene kan generere både orden og uorden. Til sist vil jeg vise hvordan den formallogiske fremstillingen av argumentene kan illustrere mangel på prediksjonskraft ved Bulls teori, samt problemer ved teorien knyttet til Poppers falsifikasjonskriterium.

I kapittel 4 vil jeg presentere to nye konsepter: *gjenkjente*, *delte egeninteresser* og *institusjonseffekter*. Med argumentasjonsrekkene fra kapittel 3, kombinert med de to nye konseptene, vil jeg vise hvordan de nye konseptene kan belyse noen sentrale problemstillinger innenfor den engelske skole i dag. Jeg vil vise hvordan *samfunn* kan skilles fra *system*, og deretter hvordan orden kan oppstå i et system. Til sist vil jeg bestride påstanden om at konseptene *samfunn* og *orden* nærmest kan leses som tautologier.

Oppgaven avsluttes med en konklusjon der de viktigste poengene fra oppgaven fremheves. Jeg vil også vise til hvordan konseptene *gjenkjente*, *delte egeninteresser* og

institusjonseffekter og den formallogiske analysen kan benyttes til å belyse andre sentrale debatter innenfor den engelske skolen.

Kapittel 2. Gjennomgang av boken *The Anarchcial Society*

2.1 Hvilke begreper bruker Bull, og hva betyr de?

Tema for boken er hvordan orden kan være til stede i en mellomstatlig tilstand av anarki. I sin argumentasjon opererer Bull med elleve konsepter. Det er hensiktsmessig å gjennomgå betydningen av disse konseptene før presentasjonen av selve argumentasjonen.

Følgende konsepter er sentrale i Bulls teori:

1 (Et system av stater), 2 (Et internasjonalt samfunn), 3 (Orden – Internasjonal orden), 4 (Fravær av styringsmakt - anarki), 5 (Maktbalanse), 6 (Krig), 7 (Diplomati), 8 (Internasjonal lov), 9 (Rettferdighet), 10 (Nasjonal interesse), 11 (Stormakter).

Et system av stater

Bull definerer en stat som "Independent political communities each of which possesses a government and asserts sovereignty in relation to a particular portion of the earth's surface and a particular segment of the human population" (Bull, 2002:8). Både bystater fra antikken og renessansen i Italia, samt moderne nasjonalstater, faller innenfor denne definisjonen.

Et system av stater forutsetter som minimum tilstedeværelsen av *minst* to stater, som utøver et minimum av kontakt, og som påvirker hverandre enten direkte eller indirekte (ibid.:9-10).

Det internasjonale samfunn (En faktisk tilstand)

Bull hevder at systemet av stater har kjennetegn som gjør det til et samfunn av stater (ibid.:13). Forutsetningen for et samfunn av stater er at det allerede eksisterer et system av stater, men at dynamikken i dette systemet er mer komplisert. Steget fra et system av stater og til et samfunn av stater, eller internasjonalt samfunn, kjennetegnes ved fire faktorer (ibid.:13):

1. Statene utgjør en gruppe, 2. Gruppen er seg bevisst visse felles interesser og mål, 3. De *utgjør* et faktisk samfunn ved at de føler seg bundet til et felles sett regler i forhold til hverandre, 4. De jobber sammen om felles institusjoner, når slike institusjoner finnes. Eksempler på slike institusjoner er generell internasjonal organisering, prosedyrer for internasjonal rett, diplomatiske systemer, og regler for krigføring.

Forskjellen mellom et internasjonalt samfunn og et system av stater eksemplifiseres med kolonitidens Europa (ibid.:15). Der utgjorde de europeiske statene et samfunn seg imellom, mens ikke-europeiske stater utgjorde et system av stater. Bull fremhever at det internasjonale samfunn ikke skal betraktes som det eneste, og heller ikke nødvendigvis som det mest dominerende elementet i internasjonal politikk (ibid.: 49). Samfunnet oppstår gjennom en følelse av og interesse av fellesskap, samarbeid, og sameksistens, men utfordres av krig og staters egeninteresser.

Orden

Bulls påstand er at orden både kan oppstå i et system av stater og i et internasjonalt samfunn. Konseptet orden skal ikke forstås som totaliteten av relasjoner mellom stater og internasjonale organisasjoner. Orden betraktes som en kvalitet som kan være tilstede i mer eller mindre grad, "order as opposed to disorder" (ibid.:xv). Orden skal ikke forstås som en verdi, men oppfattes nøytralt, som en mulig tilstand. Orden skal ikke forstås som et system, siden uorden godt kan være et system (ibid.:xv-xvii). Ikke skal orden forstås som regler, siden regler bare er en av flere måter å oppnå orden på. "Scientific law" avvises som ekvivalent til orden, siden også uorden (som krig og revolusjon) kan være en "scientific law" (ibid.:7).

Tre basisverdier må være til stede om et samfunn besitter orden. (ibid.:5):

1. Liv – at du ikke blir drept. 2. Sannhet – at avtaler holdes. 3. Eiendom – Eiendomsrett (ikke nødvendigvis privat).

Internasjonal orden forstås som et mønster av aktivitet som opprettholder elementære, primære eller universelle mål for et internasjonalt samfunn (ibid.:8,16). Disse målene begrenses til å være fire stykker:

- 1: Målet om å ivareta systemet i seg selv. Både mot stater som ønsker å vokse til å bli universelle imperier, og mot ideologier som søker å velte hele systemet (ibid.:16,84-87,158).
- 2: Målet om å ivareta enhver stats suverenitet. Tilfellene kan oppstå der mål 2 ofres for å ivareta mål nummer 1.
- 3: Målet om fred. Ikke universell fred, men et fravær av å ha krigstilstand som normalen.
- 4: De tre basisverdiene for alle samfunn: Liv (begrenset krig), sannhet, eiendom (ibid.:17).

Orden i et internasjonalt system ivaretas på flere måter, eksempelvis gjennom maktbalanse og krig. Samtidig ivaretas orden i et internasjonalt samfunn ved at stater gjenkjenner og handler etter felles interesser. Opprettholdelsen av orden i det internasjonale samfunn har som utgangspunkt at statene utvikler en fellesinteresse rundt de elementære mål for sosialt liv (ibid.:63-64). Statene kan realisere sine forskjellige mål ved å operere innenfor rammen av felles interesser. Bull påpeker at det internasjonale samfunnet bidrar til noe orden, men at det langt i fra er perfekt. Det kan tenke seg at alternative veier til orden eksisterer, og at disse muligens fremmer orden bedre enn det internasjonale samfunnet kan (ibid.:49-50).

Fravær av styringsmakt - anarki

Bull bruker det engelske ordet "government". I oppgaven velger jeg å oversette det engelske "government" med det norske "styringsmakt", selv om det kan innvendes at disse to ordene ikke alltid fanger opp det samme meningsinnholdet.

Kjennetegnet ved en styringsmakt som institusjon er at den har voldsmonopol, samt legitimitet eller kommandorett. Mister styringsmakten sin legitimitet trues eksistensgrunnlaget. Styringsmakten håndhever ordensreglene (ibid.:55-56), og er både lovgivende, dømmende, og utøvende makt. Styringsmakten har som oppgave å opprettholde orden (ibid.:56). I systemer uten styringsmakt kan en samholdsfølelse eller solidaritet medlemmene imellom fungere som garantist, og institusjon, for orden og etterfølgelse av regler. Slike tilfeller finner vi i noen primitive, statsløse samfunn, som har likhetstrekk med det internasjonale samfunn. Det internasjonale samfunn kan derimot ikke tilskrives å inneha tilstrekkelig med solidaritet til å garantere for orden (ibid.:57-60). Statene opererer derfor i en tilstand av anarki.

Krig

Statene er de eneste aktørene som legitimt kan erklære krig (ibid.:178-179). Krig er til enhver tid basisindikatoren på systemets tilstand (ibid.:181). Krig, eller trusselen om krig, er ikke de eneste faktorene som bestemmer tilstanden i det internasjonale samfunn. Konseptet krig er likevel fremtredende. Termer som maktbalanse, stormakter, influeringssfærer og hegemoni, er alle kun anvendbare fordi krig eller trusselen om krig er en mulighet (ibid.:181). Bull skiller mellom to typer krig: materiell og abstrakt. Den materielle går på faktiske krigshandlinger. Den abstrakte går på legitimitet, som at krig er anerkjent og erklært av kompetente autoriteter (ibid.:179-180).

Maktbalanse

Med maktbalanse mener Bull "a state of affairs such that no power is in a position where it is preponderant and can lay down the law to others" (ibid.:97). Maktbalanse oppstår der to eller flere stater er tilstrekkelig likeverdige i styrke, slik at ingen stat oppnår suveren dominans. Bull skiller mellom "fortuitous" og "contrived" maktbalanse. "A fortuitous balance of power is one that arises without any conscious effort on the part of either of the parties to bring it into being. A contrived balance is one that owes its existence at least partly to the conscious policies of one or both sides" (ibid.:100). Stater kan søke en maktbalanse både av frykt for å bli dominert og gjennom et ønske om å styrke sin posisjon.

Maktbalansen kan i teorien være simpel, komplisert eller kompleks. Simpel vil si én stat mot en annen stat. Komplisert er én eller flere stater, mot én eller flere andre stater. En kompleks maktbalanse har vi når en ekstra dimensjon tilføres, som 'splitt og hersk', og er slik ytterligere avansert. Det finnes ingen perfekt simpel maktbalanse, siden det ikke finnes noen stater som utøver absolutt null innflytelse på andre. Vi har heller ikke noen perfekt kompleks maktbalanse, fordi den komplekse maktbalansen kan simplifiseres via diplomati (ibid.:97-98). Det skilles også mellom generell og lokal maktbalanse, og dominant og underordnet maktbalanse. Den dominante påvirker ofte den underordnede (ibid.:98-99).

Maktbalansen bidrar til å bevare en tilstand av orden. Dette åpner for at andre institusjoner får muligheten til å operere (ibid.:102-103). Skal en maktbalanse opprettholdes trengs både en faktisk tilstand av maktbalanse, og en tro på at denne tilstanden eksisterer. Videre må statene

søke å skape en maktbalanse, samt ikke forstyrre den balansen som allerede er der (ibid.:99-102).

Diplomati

Bull beskriver diplomati som "[t]he conduct of relations between states and other entities with standing in world politics by official agents and by peaceful means" (ibid.:156). Diplomati utføres av diplomater, som er offisielle tjenestemenn og opererer ved fredfull atferd.

Diplomatiske relasjoner kan være både bilaterale og multilaterale, der de multilaterale ofte fungerer som springbrett for videre bilaterale relasjoner. Relasjoner mellom en stat og en politisk gruppe eller politisk organisasjon er også diplomatiske, men regnes verken som laterale, bilaterale eller multilaterale. Den dagen en stats forhold til en "ikke-stat" blir viktigere enn relasjonene til andre stater, vil dagens system av stater være truet (ibid.:158-160).

Et internasjonalt samfunn må ikke ha diplomati for å fungere. Det kan sågar argumenteres for at diplomatiets rolle har tapt terreng på bekostning av veksten av andre representasjonspersoners tilstedeværelse (ibid.:161-162, 166). Bull viser til Johan Galtungs argumentasjon om at bilateralt samarbeid ved hjelp av diplomater kan symbolisere mangel på vennskap mellom land. Dette synet begrunnes med at diplomatens rolle nesten er uten virkelig betydning i relasjoner mellom land som er særdeles vennlig innstilt i forhold til hverandre (ibid.:167). Bull aviser dette, og betrakter heller diplomatens rolle som forandret, ikke krympet. Selv om stater kan være gode venner har de fremdeles iboende et sett av motstridende mål og interesser. I tillegg er diplomati en velutviklet mekanisme for profesjonell relasjonsutøvelse (s.167-172, 176).

Internasjonal lov

For å forstå og vurdere tilstedeværelsen av konseptet lov, eller internasjonal lov, må konseptet regel utdypes. Reglene fungerer som veiledere for hvordan man kan oppnå og ivareta felles interesse (ibid.:64). Skal reglene vinne oppslutning i det internasjonale samfunnet må statene gjenkjenne et interessedefelleskap for dem. Regler for sosial atferd er kun en del av det sosiale liv etter hvorvidt de er effektive og anerkjent (ibid.:53).

Det finnes flere typer regler: Lov, moral, etikette og operasjonsprosedyrer, eller "rules of the game" (ibid.:51). Om en regel skal bli en lov, følger den vanligvis denne utviklingen (ibid.:64):

Praktisk regel => etablert praksis => status som moralsk prinsipp => Internasjonal lov.

Regler krever som oftest institusjoner for å bli iverksatt. Reglene må bli formet, meddelt, administrert, tolket, forstått og håndhevet. Dessuten må de være legitimerte, fleksible for forandringer, og de må beskyttes mot krefter som ønsker å underminere dem (ibid.:53-54).

Internasjonal lov er et sett regler som binder forholdene mellom stater og andre aktører i verdenspolitikken sammen, og som har status som lov (ibid.:122). Denne definisjonen utfordres av "legal realists", som mener at også andre sosiale prosesser spiller inn. Disse prosessene kan være moralske, sosiale eller politiske mål. "Legal-realistenes" syn aksepteres av Bull til en viss grad, men Bull hevder at uten å referere til et sett av regler vil ideen om internasjonal lov være uforståelig (ibid.:122-123).

Regler og lover i det internasjonale samfunn virker ikke primært som påbud og forbud. De virker heller som spilleregler eller aktivitetskanaler som fremmer samarbeid. Regler og lover bidrar til at samarbeid for alle parter kan gjøres enklere, tryggere, mer oversiktlig og forståelig, samt klarere og mer forutsigbart (ibid.:136). Bull vurderer både regelgyldigheten og kvaliteten av internasjonal lov som tilfredsstillende til at termen lov kan forsvares (ibid.:130,134).

Rettferdighet

Bull bruker det engelske ordet "justice". Jeg velger å benytte meg av det norske ordet "rettferdighet" som oversettelse, selv om det tidvis ville vært bedre å bruke et ord som for eksempel rettighet.

I motsetning til orden, som kan være objektivt, er ideen om rettferdighet subjektiv (ibid.:74). Med konseptet rettferdighet stiller det seg spørsmål både om rettigheter og plikter, graden av disse, under hvilke omstendigheter de skal oppfylles, og hvem de skal gjelde for (ibid.:77-79). Siden det er stater som dominerer verdenspolitikken, blir statene de aktørene som

rettferdighetsbegrepet myntes på. Rettferdighet vil derfor være å betraktes som mellomstatlig rettferdighet. Andre varianter av rettferdighet, som "individual justice" og "world justice" blir også gjennomgått i boken, men Bull vurderer disse til å ha liten reell innflytelse fordi de vanskelig lar seg forene med det internasjonale samfunnet (Ibid.:83-84).

Konseptet rettferdighet kan deles inn i flere varianter, og spiller på ideer som like rettigheter, likebehandling, suverenitet og økonomisk solidaritet (ibid.:79). Orden er ikke det samme som like rettigheter og likeverd, og krav om disse er ofte uforenlig med orden. Orden i et system betyr på ingen måte at alle aktørene er fornøyde med situasjonen. Det er en kime til konflikt når aktører fremmer krav om rettferdighet og forandring fordi de er misfornøyde med de ordnede forhold.

Bull hevder at rettferdighet ofte promoterer til å ha forrang foran orden. Det siktes primært til de aktørene som er dårligst stilt under den gjeldende orden, som fattige stater i Afrika og Asia (ibid.:85). Bull avviser påstanden ved å påpeke at også disse landene har interesse i å opprettholde strukturen av et system av stater. Bull hevder også at en viss grad av orden er nødvendig for å kunne ha rettferdighet (ibid.:83,85).

Nasjonal interesse

Konseptet nasjonal interesse gir i seg selv liten forståelse for staters atferd, hvis ikke statenes mål på et vis er definert og meddelt andre. Den nasjonal interessen er ikke nødvendigvis objektiv, fordi den påvirkes av "the way state ends or purposes are perceived by particular decision-makers" (ibid.:63) En policy som er basert på nasjonal interesse kan også utfordres av en intern seksjons interesse eller av eksterne interessenter (ibid: 64). Nasjonal interesse kan vanskelig predikeres, men må anerkjennes som tilstedeværende, og til ofte å være et utgangspunkt for staters handlingsvalg. Opprettholdelsen av orden i det internasjonale samfunn har som utgangspunkt at det mellom statene utvikler seg en felles interesse rundt de elementære mål for sosialt liv (ibid.:64).

Stormakter

Stormakter er stater som har stor militær kapasitet. Det må være minst to av dem for å benytte termen. Finnes det kun én suverent sterk stat benyttes alternative betegnelser For å være

stormakt må de anerkjennes å ha, og også selv vurdere å ha, visse "special rights and duties" (ibid.:195-196). Det kan være problematisk å hevde at en stat har rettigheter og plikter, men det har i denne oppgaven liten hensikt å gå dypere inn i den diskusjonen. Det Bull mener når han bruker disse termene, er at stormaktene kan ta seg til rette i globale og mellomstatlige affærer med en annen autoritet enn hva andre stater kan. Samtidig mener Bull at det forventes at stormaktene utøver ansvar for å ivareta det internasjonale samfunnet og dets spilleregler (ibid.:196). Bull tilskriver stormaktene "[to] play a role in the promotion of order by pursuing policies that work for it rather than against it" (ibid.:200). Stormaktene bidrar til orden ved å fremme maktbalanse, kontrollere krigføring og å ta vare på systemet i sin helhet. Ved at stormaktene samarbeider, ofte uformelt, kan de hindre svakere stater å forstyrre orden i samfunnet (ibid.:200). Stormaktene ønsker å bevare sin stilling i systemet. Til det benytter de seg av krig, maktbalanse, diplomati og lov.

Stormakter har med sin spesielle stilling mulighet til å utøve lokalt hegemoni. Lokalt hegemoni utøves ved å påføre stater behandling som kan være ufordelaktig for disse. En slik praksis kan bidra til å skape en maktbalanse, og slik bidra til orden (ibid.:207-208). Denne formen for utøvd hegemoni gjør at små stater systematisk blir tvunget til å handle mot egen vilje, og kan slik komme i konflikt med internasjonal lov og noen subjektive oppfattelser av hva rettferdighetsbegrepet innebærer.

2.2 Bulls beskrivelse av virkeligheten

Bull beskriver et internasjonalt samfunn som er preget både av orden og uorden. At det internasjonale samfunn preges av både orden og uorden på samme tid, kommer av at samfunnet innehar flere mekanismer som trekker i hver sine retninger samtidig. Disse mekanismene er krig og maktbalanse, diplomati, internasjonal lov og rettferdighet. Orden ser Bull i den forstand at statene i hovedsak følger spilleregler for atferd (ibid.136). Bull gjenkjenner også uorden eller anarki, etter som det ikke finnes noen form for institusjonaliserte begrensninger eller garantier for staters handlinger (ibid.69-71).

I en moderne stat er det i hovedsak styringsmakten som bringer til effekt de elementære reglene for sosialt liv. Styringsmakten lager, kommuniserer og administrerer reglene. Videre tolkes, håndheves, og legitimeres reglene av styringsmakten, og det er styringsmakten som

sørger for at reglene beskyttes og respekteres, og at reglene utvikler seg til å passe til skiftende omstendigheter (Ibid.:55-56). Det internasjonale samfunnet har ingen slik styringsmakt og befinner seg derfor i en tilstand av anarki. "Order within the modern state is the consequence, among other things, of government; order among states cannot be, for international society is an anarchical society, a society without government (Ibid.:57).

Bull påpeker at primitive statsløse samfunn, som blant annet har blitt observert i deler av det sørlige Sudan og nordlige Nigeria, utøver en form for "ordered anarchy" (Ibid.:57). Det siktes til at orden opprettholdes på tross av at det ikke eksisterer noen form for styringsmakt. Bull påpeker likhetstrekk mellom det internasjonale samfunn og primitive statsløse samfunn. I begge tilfellene opprettholdes en viss form for orden selv om det mangler en sentral autoritet. De oppgavene som innenfor en stat utføres av styringsmakten, utføres istedenfor av grupper innenfor samfunnet. I det internasjonale samfunnet er det statene som utgjør disse gruppene. "In primitive anarchical society as in international society, order depends upon a fundamental or constitutional principle, stated or implied, which singles out certain groups as the sole bodies competent to discharge these political functions. In both societies the politically competent groups may legitimately use force in defence of their rights, while individuals and groups other than these must look to the privileged, politically competent groups for protection, rather than resort to force themselves" (Ibid.:59-60). I begge tilfellene er forholdene mellom gruppene bestemt av normative prinsipper, selv i en krigstilstand. Under en krigstilstand oppstår muligheten for at samholdet mellom gruppene splittes i så stor grad at de konkurrerende gruppene bedre bør ses som separate, konkurrerende samfunn, heller enn å utgjøre ett i fellesskap. I begge tilfeller er det, foruten reglene i seg selv, også andre faktorer som påvirker forholdet mellom gruppene. Dette er faktorer som gjensidig avskrekkelse, frykt for ubegrenset konflikt, vaner og treghet, og langsiktig interesse av å opprettholde systemet (Ibid.:60).

Bull påpeker at det er betydelige forskjeller mellom statsløse, primitive samfunn, og det internasjonale samfunn. Statene har en fastere kontroll over sine områder og sitt folk, og er mer kulturelt heterogene seg imellom. I tillegg operer ikke statene innenfor et begrenset område, men er spredt over hele verden. Statene og de primitive, statsløse gruppene er forskjellig bygd opp og organisert, og de deler ikke samme oppfattelse av sin sameksistens. De primitive, statsløse samfunn har et samhold og syn på lover som mye er basert på religion,

og de utviser en form for solidaritet seg imellom som ikke gjenkjennes i det internasjonale samfunn (Ibid.:60-62).

Alle samfunn må opprettholde de primære målene for sosialt liv. Siden atferd for å fremme disse målene ikke fremstår som selvsagte i seg selv, er samfunnet avhengig av regler (Ibid.:64). Statene lager og legitimerer reglene ved å vise seg enige med dem. Generelle regler, slik som de om sameksistens, viser seg ved vane og etablert praksis. Regler mellom et mindre antall stater kan understrekes ved faktiske avtaler dem imellom. Reglene kommuniseres ved offisielt uttalt tilslutning til dem, eller gjennom handling. Siden kommunikasjon av regler utgjøres av statene selv, vil "the advertisement of the rules commonly [be] distorted in favour of the interest of particular states" (Ibid.:69).

Reglene administreres av statene selv eller ved hjelp av en organisasjon som står ansvarlige ovenfor statene. Hver stat tolker reglene som de selv vil, både juridisk, moralsk og i praksis. Det finnes ingen autoritet som kan overprøve den enkelte stats regeltolkning. Håndhevelse av lover blir utført av statene selv, om nødvendig med makt. På grunn av mangelen på solidaritet statene imellom er det ikke sjelden uenighet om hvorvidt en stat rettferdig har tydd til maktbruk for å håndheve en regel (Ibid.:69). Ønsker statene å få legitimert en regel benytter de seg av overtalelse og propaganda for å vinne støtte i verdenspolitikken.

I tråd med skiftende omstendigheter må statene ta seg av regelendringene. Det finnes ikke regler for hvordan gamle regler skal kunne omgjøres til nye. Det er ofte mangel på konsensus om hvorvidt, og hvordan, regler bør endres. Gamle regler kan forandres ved forhandlinger, eller ved at statene systematisk viser at de heller vil følge nye regler. "In other words, while the adaption of the rules to changing circumstances is part of the process whereby order is maintained, it itself is often accompanied by disorder" (Ibid.:70).

Til sist er det også statene som, ifølge Bull selv, tar seg av "[the] 'protection' of the rules". Skal regler for å opprettholde orden kunne operere må de nødvendige forutsetninger for slik operasjon være til stede. Det er nødvendig at det eksisterer en felles interesse om å ha regler (Ibid.:70). "The 'protection' of the rules comprises all those things which states may do to create or maintain that state or condition of the system in which respect for the rules can flourish" (Ibid.:70). Klassiske metoder er bruk av diplomati og krig for å fremme maktbalanse, oppdemming av ideologiske konflikter, og å fredfullt finne løsninger på

moderate konflikter. Militæret kan gjensidig begrenses, misfornøyde stater som krever såkalte rettferdige forandringer kan tilfredsstilles, og mindre staters aksept for at stormakter skal kunne utøve en særegen stilling i det internasjonale samfunn kan fremmes (Ibid.:70-71). Disse tiltakene for å fremme 'protection of the rules' er ikke nedfelt i reglene for sameksistens eller i internasjonal lov. Ofte kan disse tiltakene stride mot internasjonal lov, og tiltakene kan selv være regulert av andre regler for atferd. "The activities that go to make up 'protection' of the rules of coexistence are themselves the subject of further bodies of rules, such as those which regulates the balance of power, diplomacy and the special position of the great powers" (Ibid.:71).

For å utføre disse funksjonene samarbeider statene i varierende grad gjennom hva Bull betegner som "the institutions of international society: the balance of power, international law, the diplomatic mechanism, the managerial system of the great powers, and war" (ibid.:71). Med en institusjon menes ikke nødvendigvis en organisasjon eller en administrasjon. Heller skal en institusjon forstås som vaner og praksis formet mot å oppnå et felles mål (ibid.:71). Siden statene utgjør institusjonene, frarøves ikke statene sin selvstendige stilling¹. Slik blir institusjonene et uttrykk for samarbeid, samtidig som institusjonene i seg selv gir substans til samarbeid. Institusjonene utgjør slik mer enn summen av sine medlemmer, og bidrar også til at statene ikke mister forståelsen av sine felles interesser (ibid.:71).

2.3 Hvilke krefter og mekanismer virker i det internasjonale systemet, og hvordan virker de?

Kreftene og mekanismene som Bull identifiserer i det internasjonale system trekker enten mot orden eller uorden slik som skissert nedenfor². Etter hvilke krefter som på et gitt tidspunkt utøver mest innflytelse i en av retningene, betrakter Bull orden som en kvalitet som kan være til stede i mer eller mindre grad (ibid.:xv).

¹ Det er uenighet rundt hva Bull mener med *institusjoner* (Buzan, 2004, Holsti, 2004). Bull sier at statene er institusjoner samtidig som statene benytter seg av andre institusjoner. Det har blant annet blitt foreslått å gradere institusjonene, der stater er førstegrads institusjoner, mens for eksempel krig og maktbalanse er andregrads institusjoner. Det vil i denne oppgaven være de institusjonene som statene benytter seg av som får betegnelsen *institusjoner*.

² Hvorfor "great power management" blir utelatt fremgår på side 20.

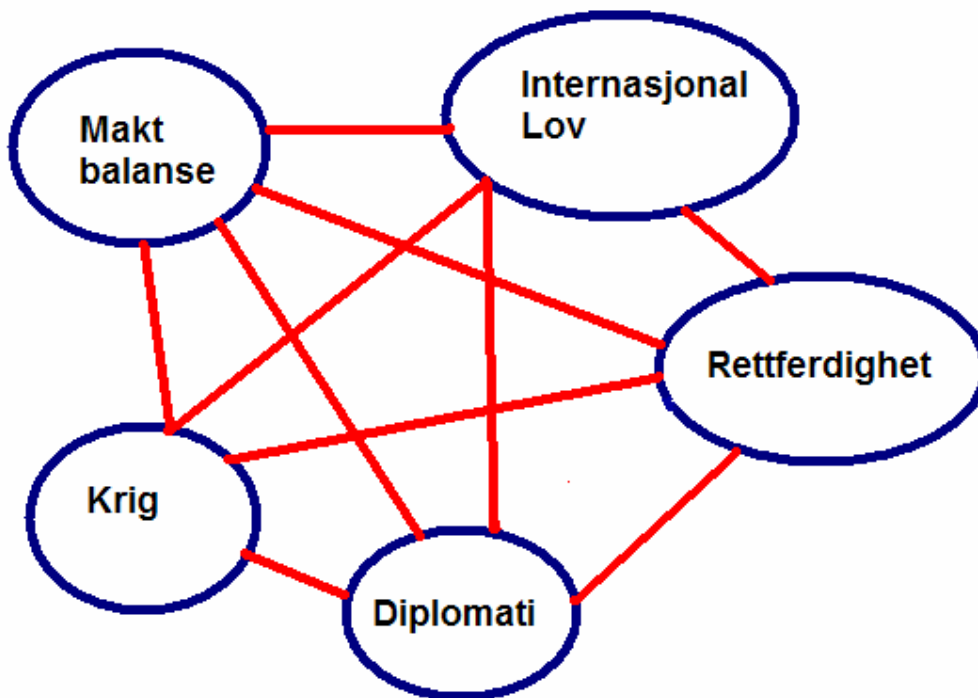
Fraværet av styringsmakt

Orden

Uorden

<= Krig =>
<= Maktbalanse =>
<= Diplomati X
<= Lov =>
<= Rettferdighet =>

Disse fem kreftene eller mekanismene for orden opererer ikke uavhengig av hverandre. Heller inngår de i et kompleks samspill, og kan trekke hverandre i retning orden eller uorden. Jeg har laget en skisse som enkelt illustrerer påvirkningsforholdene:

Figur 2.1 De fem faktorenes gjensidige innvirkningsforhold

Denne skissen viser hvordan disse fem faktorene påvirker hverandre gjensidig. Det man først og fremst kan lese ut av denne skissen er hvordan de fem faktorene påvirker hverandre på

kryss og tvers. De utgjør et uoversiktlig og kompleks samspill, der alle samtidig påvirker og trekker hverandre i retning av både orden og uorden. Skissen tydeliggjør at man vanskelig kun kan ta for seg noen få av faktorene for å forklare hvordan orden skapes og opprettholdes i det internasjonale samfunn.

De fem faktorenes innvirkning på orden

Selv om faktorene utgjør et kompleks samspill på hverandre, der én av faktorenes innvirkning på den annen bør betraktes i relasjon med alle de andre, kan hver enkelt faktors relasjon til orden analyseres separat. Dette er en nyttig fremgangsmåte for å få en oversikt over Bulls argumentasjon. Det er argumentasjonen for hvordan hver enkelt faktor påvirker orden som i kapittel 3.2 belyses ved hjelp av logikk.

Jeg velger å ikke gjennomgå Bulls argumentasjon for hvordan stormakter (great power management) som en institusjon påvirker orden. Stormaktene bidrar mer indirekte til orden ved å virke gjennom de andre institusjonene. Buzan (2004:183) påpeker at maktbalanse langt på vei betinger ”great power management”. Det er stormaktene som har “the leading stake in maintaining the established order”, nettopp fordi de er stormakter (Miller, 1998:37). Innenfor den engelske skole har konseptet ”great power management” gjennomgående vært et betent tema og blitt mye ignorert (Buzan, 2006:85, Little & Williams, 2006a:7-8). Målet er å oversiktlig fremstille hvordan Bulls institusjoner påvirker orden direkte. Slik blir det i denne analysen mindre fruktbart å analysere stormakter som institusjon. Jeg har heller valgt å ta rettferdighet med i analysen. Rettferdighet er ikke en institusjon i Bulls fremstilling av verden, men den er interessant å ha med. En analyse av rettferdighet viser hvordan andre elementer enn institusjonene kan spille inn og påvirke orden.

Hvordan påvirker krig orden?

Hvordan krig påvirker orden kan i det moderne statssystemet vurderes ut fra tre perspektiver: Ut fra hver enkelt stat, ut fra et system av stater, og ut fra et samfunn av stater.

”From the point of view of the individual state, war has appeared as an instrument of policy, one of the means by which the state’s objectives may be attained” (Bull, 2002:180). Krig er ikke alltid et kalkulert redskap får å nå et klart definert mål. Krig kan være en

misskalkulasjon, et resultat av overopphisset nasjonalistisk stemning, eller oppstå ved et uhell. En krig kan utvikle seg slik at årsaken til og målet for krigen etter hvert svinner hen, der krigen i seg selv blir et fokus. Ideen om krig har likefullt gjennom hele statssystemets historie blitt ansett som et effektivt instrument for å realisere staters mål.

”From the view of the international system, the single mechanism or field of forces which states constitute together by virtue of interaction with one another, war appears as a basic determinant of the shape the system assumes at any one time” (Ibid.:181). Krig eller trusselen om krig avgjør om en stat overlever eller ikke, om de styrkes eller svekkes, hvordan og om avtaler inngås. Videre setter krig eller trusselen omkrig et utgangspunkt for hvilke stater som styrer over hvilke landområder og hvilke folk, om maktbalanse kan oppstå, eller om en stat blir dominant i forhold til de andre. Krig, og trussel om krig, er ikke de eneste determinantene for formen det internasjonale systemet tar. Men konseptet krig er så grunnleggende at selv mye av terminologien vi bruker for å beskrive systemet, som stormakter, maktbalanse, influensesfærer og hegemoni, knapt gir mening foruten i relasjon til krig (Ibid.:181).

”From the point of view of the international society, that is from the point of view of the common values, rules and institutions accepted by the system of states as a whole, war has a dual aspect. On the one hand, war is a manifestation of disorder in international society, bringing with it the threat of breakdown of international society itself into a state of pure enmity or war of all against all. [...] On the other hand, war - [...] - is a means which international society itself feels a need to exploit so as to achieve its own purpose” (Ibid.:181). Truslene krig medbringer for orden og sameksistens gjør at statene er interessert i å begrense krigføringens omfang og karakter. Samtidig kan krig være effektivt for å håndheve internasjonal lov, opprettholde maktbalanse, og å fremme lovforandringer. Reglene og institusjonene som har vokst frem i det internasjonale samfunn reflekterer statenes syn på krig til både å være en trussel for samfunnet, men samtidig også være til nytte for å fremme orden (Ibid.:181-182). På det globale nivået vil det i hovedsak være stormaktene som har interesse av å benytte institusjonen krig.

Det internasjonale samfunnet har søkt å fremme restriksjoner for staters krigføring. Uten slike restriksjoner vil statenes forståelse av felleskap av regler og institusjoner forringes. Restriksjonene omhandler hvordan krig skal føres, hindre for krigens geografiske omfang, regler for en krigs legitimitet, og at kun stater kan føre krig (Ibid.:182).

Det internasjonale samfunn har også søkt å gi noen typer krig en positiv rolle for opprettholdelsen av internasjonal orden. Både når noen stater, på samfunnets vegne, er villige og i stand til å bruke makt for å håndheve internasjonal lov, og når krig benyttes som middel for å opprettholde maktbalansen. Maktbalansen vurderes som essensielt for å bevare systemet av stater, "and war directed to this end [has been perceived] as carrying out a positive function" (Ibid.:182-183).

Hvordan påvirker maktbalanse orden?

I forhold til orden kan en tilstand av maktbalanse historisk sett tilskrives å ha utfylt tre funksjoner (Ibid.:102):

1: "The existence of a general balance of power throughout the international system as a whole has served to prevent the system from being transformed by conquest into a universal empire".

2: "The existence of local balances of power has served to protect the independence of states in particular areas from absorption or domination by a locally preponderant power".

3: "Both general and local balances of power, where they have existed, have provided the conditions in which other institutions on which international order depends (diplomacy, war, international law, great power management) have been able to operate".

Gjennom disse tre funksjonene har maktbalanse bidratt til å bevare systemet av stater, hindre én stats dominans over de andre, og skape en tilstand av orden og muligheten for andre institusjoner til å operere. "The chief function of balance of power, however, is not to preserve peace, but to preserve the system of states itself" (Ibid.:102). Fred er ikke alltid forenlig med maktbalanse, siden krig tidvis kan være nødvendig for å bevare maktbalansen. En stabil maktbalanse derimot kan bidra til å fjerne motiver for "preventive war" (Ibid.:103). Maktbalanse har tidvis blitt kritisert for å være et redskap stormaktene kollektivt benytter seg av for å fremme sine egne interesser, på bekostning av de små (Ibid.:103). Med tanke på internasjonal orden er det å foretrekke at stormaktene sammen blir enige om hvordan de små maktene skal overkjøres, og at sekundære maktbalanser ofres, om dette er nødvendig for å sikre de primære maktbalansenes eksistens. "If aggrandisement by the strong against the

weak must take place, it is better from the standpoint of international order that it should take place without a conflagration among the strong than with one” (Ibid.:104). Slik bidrar samarbeid mellom stormaktene for å bevare maktbalansen positivt på orden, selv om det blir på bekostning av små staters interesser.

Det er et paradoks at selv om maktbalanse er en essensiell forutsetning for å kunne utøve internasjonal lov, så må tidvis internasjonal lov brytes for å kunne bevare maktbalansen (Ibid.:104). ”The requirements of order are treated as prior to those of law, as they are treated also as prior to the interests of small powers and the keeping of peace” (Ibid.:105).

Bull tar i forsvar termen *maktbalanse* mot de som mener uttrykket er for vagt og foranderlig, at det mangler historisk generaliserbar bakgrunn for å si at maktbalanse er essensielt for internasjonal orden, og at man ikke kan redusere forståelsen av en stats utenrikspolitikk til kun å være et ønske om å øke sin egen makt. Bull avviser at uttrykket bør avskaffes, og legger heller vekt på at ”the need is to define [maktbalanse] carefully and use it consistently” (Ibid.:105).

Kritikk mot at maktbalanse fungerer til å opprettholde orden i det internasjonale samfunn, springer tidvis ut i fra ideen om at dette er et uttrykk for ”power politics”, der søken etter makt er alle staters fremste utenrikspolitiske mål. Doktriner om at det i alle internasjonale systemer vil være en automatisk tendens for maktbalanse til å oppstå stammer også fra en ”power politics” teori av dette slaget (ibid.:107). Ideen om at andre stater automatisk søker å demme opp for en stat som utfordrer maktbalansen, bygger på ideen at alle stater søker å maksimere sin relative maktposisjon. Men, ”this is not the case. States are constantly in the position of having to choose between devoting their resources and energies to maintaining or extending their international power position, and devoting these resources and energies to other ends” (Ibid.:107).

Stater kan godt handle slik at maktbalansen blir neglisjert. Bull fremhever at ikke at alle stater alltid vil søke å fremme sin egen relative makt, eller at det er noen automatikk i at maktbalanse skal oppstå. Derimot er det ”a need to maintain [maktbalanse] if international order is to be preserved” (Ibid.:107). Stater må avskrekkes fra å søke herredømme, og en balanse oppstår når statene ikke tørr utfordre hverandre.

Hvordan påvirker diplomati orden?

Bull tilskriver diplomatiet å ha bidratt til orden i det moderne statssystemet på fem måter:

For det første, "Diplomacy facilitates communication between the political leaders and other entities in world politics. Without communication there could be no international society, nor any international system at all" (Ibid.:164). Diplomatenes mest elementære oppgave er å fungere som sendebud av beskjeder mellom statene. Et bindeledd for kommunikasjon mellom stater er en forutsetning for at de effektivt skal kunne samhandle, og enes om tiltak for å fremme orden. Skal diplomatiet som institusjon kunne operere, er den avhengig av at statene gjensidig garanterer diplomatenes immunitet fra å bli drept eller holdt til fange.

Diplomatiets andre oppgave, som også bidrar til orden, er å forhandle frem avtaler. Relasjoner mellom stater kan eksistere uten forhandlinger, men relasjonene vil da være mer flytende og mindre vennligsinnet. Avtaler er kun mulig om statenes interesser, i det minste på noen områder, både overlapper hverandre, og om statene faktisk er i stand til å innse at de gjør det. Diplomatiets tredje oppgave, som også bidrar til orden, er å gjøre statene oppmerksomme på interessefellesskapet (ibid.:164). Skal diplomatiet kunne spille en rolle i det internasjonale systemet, er det nødvendig at statene i det minste til et visst punkt vurderer "foreign policy as the rational pursuit of interest of the state which at least in principle at some point overlap with the interests of other states" (Ibid.:164). Krever en stat universell autoritet, eller på annet vis utelukker muligheten for kommunikasjon, samarbeid og enighet med andre stater, vil ikke diplomatiet ha noen funksjon.

"A third function of diplomacy is the gathering of intelligence or information about foreign countries. Each country's external policies have to be based on information about developments in the world outside" (Ibid.:164). Diplomatiets fjerde oppgave er et godt utbygd instrument for å bringe informasjonen videre. Noen typer informasjon ønsker statene å meddele andre stater, andre typer ønsker de å skjule. En stat kan ønske å informere om militære kapasiteter og nyvinninger for å avskrekke potensielle angripere, uten at de ønsker å avdekke strategiske posisjoneringer. Med tanke på å opprettholde maktbalanse, er mellomstatlig informasjonsstrøm om forhold og hendelser viktig. "The development in the late seventeenth and early eighteenth centuries of the idea of international politics as a single field of forces,

and especially the balance of power as a perennial concern of statesmen, implied a constant flow of information about events in all countries” (Ibid.:165).

“A fourth function of diplomacy is minimisation of the effects of friction in international politics. Friction is the chafing and rubbing together of things in proximity” (Ibid.:164). Fordi forskjellige politiske samfunn representerer forskjellige verdier, fordommer og andre særegenheter, vil en viss friksjon alltid være til stede ved internasjonale relasjoner. Friksjon kan være en kilde til konflikt, og slik forhindre statene i å kunne gjenkjenne sine interessefelleskap. Diplomati kan ved takt og diskresjon minimalisere slik friksjon. Den ideelle diplomat søker taktfullt å tone ned kulturelle kimer til konflikt, han søker å fremstå med et objektivt syn på saken, og vil heller overtale fremfor å true. Den ideelle diplomat snakker heller om rettigheter enn krav, og om et interessefelleskap rundt opprettholdelsen av delte verdier (Ibid.:165-166).

Til sist fungerer diplomati som et symbol på eksistensen av et system av stater. Diplomater er et synlig tegn på regler og verdier statene har til felles og anerkjenner. ”In the developed form of the diplomatic corps that exist in every capital city they are tangible evidence of international society as a factor at work in international relations” (Ibid.:166).

Hvordan påvirker internasjonal lov orden?

Internasjonal lovs fremste funksjon har vært å identifisere staters suverenitet som normativt prinsipp. ”Order in the great society of all mankind has been attained, during the present phase of the modern states system, through general acceptance of the principle that men and territory are divided into states, each with its own proper sphere of authority, but linked together by a common set of rules. International law, by stating this principle and by excluding alternative principles [...] establishes this particular realm of ideas as the determining one for human thought and action in the present phase” (Ibid.:134-135).

Bull anerkjenner tidligere i boken at orden kan oppnås gjennom andre måter enn et system av stater. Derimot kan orden ikke finne sted i en verden der flere prinsipper for universell politisk organisasjon samtidig søker å utgjøre grunnlaget for orden. ”The first function of law in relation to order in world politics is thus to identify one of these principles of universal political organization and proclaim its supremacy over all competitors” (Ibid.:135).

”The second function of international law in relation to international order has been to state the basic rules of coexistence among states and other actors in international society” (Ibid.:135). Disse reglene er relatert til tre kjerneområder; restriksjon av vold mellom statene og andre aktører, regler med hensyn på avtaler, og regler om suverenitet og uavhengighet.

”The third function of international law is to help mobilise compliance with the rules of international society” (Ibid.:135). Bull tenker på regler om samarbeid og sameksistens, samt for andre områder.

Selv om statene på mange områder handler i samsvar med hva lovene sier, betyr ikke dette at respekt for internasjonal lov i seg selv er det fremste motivet for å følge dem. Det blir galt å vurdere internasjonalt lovs primære bidrag på orden til å være hvordan lovene påbyr begrensinger for internasjonal atferd (Ibid.:136). Stater har til en viss grad respekt for juridiske forpliktelser. De vil nødig tilegne seg et rykte om at de ignorerer dem. I de fleste tilfeller der en stat inngår en avtale kalkulerer de med at det ligger i deres interesse å faktisk overholde avtalen. Derimot blir de juridiske forpliktelsene, og ønsket om å være kjent for å overholde sine avtaler, ofte nedprioritert dersom forpliktelsene strider med statens primære interesser og mål.

Det er ikke kun gjennom forbud og påbud for atferd at internasjonal lov bidrar til å fremme samsvar mellom staters handling, og de reglene som ligger til grunn for et internasjonalt samfunn. Andre faktorer, som enighet blant avtalemakerne om hva de underliggende verdiene og målene for avtalen er, påvirkning fra stormakter og gjensidige interesser, opererer uavhengig av internasjonal lov. Uten disse faktorenes innvirkning blir juridiske forpliktelser ineffektive. ”But the framework of international law serves to mobilise and channel these factors in the direction of compliance with agreements” (Ibid.:136). Internasjonal lov kan være et middel for å vise sine intensjoner i forhold til den gjeldende sak, forsikre hverandre om fremtidig policy i forhold til saken, nøyaktig spesifisere avtalens natur og innhold, og generelt behandle avtalen slik at oppfyllelse av forpliktelser kan forventes (Ibid.:136).

Internasjonal lov har særlig fire begrensninger. For det første er internasjonal lov i seg selv verken en essensiell eller nødvendig forutsetning for orden. Funksjonen lov utfyller er essensiell for orden, men denne funksjonen kan utføres på andre vis enn gjennom internasjonal lov. Eksempelvis gjennom regler som er moralske eller ”supernatural”. Dagens

moderne samfunn inkluderer internasjonal lov som en av sine institusjoner, som følge av utviklingen fra vestlig kristendom der konseptet om *lov* stod sentralt. Konseptet om internasjonal lov har i dagens internasjonale samfunn blitt gitt en særegen stilling. "Because the central rules of this society are considered to have the status of law, and not merely of morality, the sense of their binding force is an especially strong one, and the notion that there does exist in principle a single authoritative definition of the meaning of the rules (however difficult, it may be, owing to the lack of 'authoritative rules of adjunction' to discover what they are) is a deeply entrenched one (Ibid.:137).

For det andre er ikke internasjonal lov i seg selv tilstrekkelig til å frembringe internasjonal orden. Flere andre betingelser må være til stede for at internasjonal lov skal kunne utføre de funksjonene den er tilskrevet. Kun om et internasjonalt samfunn allerede eksisterer, og når dette samfunnet er tilstrekkelig positivt til å anerkjenne sin karakter, kan et slikt samfunn tilskrives å være et normativt prinsipp. Regler for atferd kan kun bidra til orden hvis reglene i tilstrekkelig grad gjenspeiler den faktiske atferden som praktiseres. Skal internasjonal lov kunne mobilisere de faktorene som er nødvendig for at reglene blir fulgt, må disse faktorene allerede eksistere (Ibid.:137). Internasjonal lov kan heller ikke være et instrument for å styrke orden eller fred, med mindre den greier å mobilisere eller påvirke andre faktorer som er medvirkende i prosessen. Å søke å skape et juridisk rammeverk for å fremme orden, uten å ha støtte i disse andre faktorene, vil ikke kunne styrke utsiktene for orden, men heller svekke internasjonal lov sin egen stilling (Ibid.:137).

For det tredje kan internasjonal lov være et hinder mot å fremme orden, for eksempel når internasjonal lov strider mot nødvendige inngrep for å fremme maktbalanse. En stat X kan i fremtiden utgjøre en trussel mot maktbalansen, om den får vokse og utvikle seg i fred uten å bli angrepet. Et angrep på stat X er derfor nødvendig for å sikre maktbalansen. Derimot har den angrepne stat X i utgangspunktet ikke begått noen form for lovbrudd, slik at ingen stat Y har hjemmel i loven for faktisk å angripe stat X. Slik kan det oppstå et konfliktforhold mellom internasjonal lov, og mot nødvendige tiltak for å fremme maktbalanse og internasjonal orden (Ibid.:138).

For det fjerde fungerer internasjonal lov som et instrument også for andre hensikter enn orden, hensikter som sågar kan være i konflikt med orden. For eksempel blir jura tidvis brukt for å fremme "justice". Men én parts forståelse av hva oppfyllelse av "justice" er, kan ofte være

uforenlig med det å bevare orden. "Law is an instrumentality of political purposes of all kinds, and the promotion of order is only one of them" (Ibid.:139).

Det gjenkjennes en likhet mellom hva lovene sier og hvordan statene handler, om internasjonal lov skal kunne tilskrives å ha noen effekt på staters atferd og orden. Dette betyr ikke at internasjonal lov alltid må bli fulgt av alle. Regler vil alltid tidvis bli brutt. Det betyr likevel ikke at reglene ikke har noen innvirkning på atferd. Det ville ikke vært behov for regler, om disse reglene for atferd alltid samsvarte med forventet atferd. Det som må gjenkjennes for at internasjonal lov skal kunne tilskrives å være en påvirkende faktor for staters atferd, er om reglene følges i tilstrekkelig grad. "There is no doubt that there exists a substantial degree of coincidence as between actual behaviour of states and the behaviour prescribed by the rules of international law" (Ibid.:131). Hadde en kvantitativ analyse av samsvar mellom staters atferd og internasjonal lov vært mulig og meningsfylt, "it might be expected to show that most of the states obey most agreed rules of international law most of the time" (Ibid.:131).

Statene følger i hovedsak de internasjonale lovene for atferd. I de tilfeller der en stat bryter én regel, følger staten som oftest den samme regelen i andre tilfeller. Staten velger gjerne å følge de andre reglene internasjonal lov foreskriver. Et regelbrudd er "sometimes in itself of such a nature as to embody some element of conformity to the rule that is being violated" (Ibid.:132). Partene kan tolke en regel forskjellig. Et avtalebrudd kan være "a measured response to some action of another party, designed to preserve some part of the agreement, or to keep alive the possibility of restoring it" (Ibid.:132). Finner et regelbrudd sted, argumenterer ofte regelbryteren for at den faktisk handler i samsvar med regelen. Selv når en stat forsvarer sine regelbrudd med at handlingen er nødvendig for å ivareta statens interesse, viser dette at regelbryteren aksepterer at det er nødvendig å gi en tilstrekkelig forklaring på hvorfor staten brøt regelen (Ibid.:132-133).

Et klarere tegn på mangel av samsvar mellom handling og regler for handling, er når staten som bryter regelen uttaler at regelen mangler gyldighet fordi den strider mot statens prinsipper, verdier eller verdenssyn. "But these examples of reasoned rejection of rules of international law have represented the temporary and local breakdown of the rules, not the general breakdown of the international legal system as a whole" (Ibid.:133).

Bull er klart uenig med de som påstår at internasjonal lov er uten effekt på staters valg av handling. Han påpeker derimot også at respekt for internasjonal lov i seg selv ikke er et tilstrekkelig motiv for at stater faktisk følger lovene. "International law is a social reality to the extent that there is a very substantial degree of conformity to its rules; but it does not follow from this that international law is a powerful agent or motive force in world politics" (Ibid.:133). Delvis følger stater internasjonal lov av vane og av naturlig tregghet mot forandring, lik som om de skulle vært programmert til å gjøre dette. I tilfeller der reglene følges ut i fra kalkulert omtanke, stammer det fra tre typer motiver: Reglene kan vurderes til å være verdifulle eller obligatoriske i seg selv, eller staten kan bli påvirket av en stormakt til å følge reglene. Staten kan se det som formålstjenlig å følge regelen, om staten da med rimelighet kan forvente at også andre stater følger regelen. For Bull er argumentet om at stater kun følger regler fordi det er i deres interesse å gjøre det, og ikke av respekt for reglene i seg selv, ikke et godt nok argument for at internasjonal lov ikke skal bli tatt på alvor. "The importance of international law does not rest on the willingness of states to abide by its principles to the detriment of their interests, but in the fact that they so often judge it in their interests to confirm to it" (Ibid.:134).

Hvordan påvirker rettferdighet orden?

Et ønske om rettferdighet er ikke alltid forenlig med orden. "The contemporary international scene [...] is marked by conflict between those states that are concerned chiefly to preserve order and those that give priority to the achievement of just change, if necessary at the expense of order; there is also an inherent tension between the order provided by the system and society of states, and the various aspirations for justice that arise in world politics, which is persistently expressed in one way or another" (Ibid.:83). En viss form for orden, det primære mål for sosialt liv, må være til stede for at avanserte sekundære former for sosialt liv, for eksempel rettferdighet, kan være til stede (Ibid.:83). I det internasjonale samfunn som Bull beskriver er det statene som er i fokus. Derfor vil fokus i oppgaven rettes mot internasjonal rettferdighet, forstått som rettferdighet mellom stater. Ifølge Bull er orden og internasjonal rettferdighet i utgangspunktet ikke nødvendigvis uforenelige. Dagens internasjonale samfunn lar seg derimot vanskelig forene med ideene om "world justice" og "individual justice". Disse konseptene bygger på et alternativt verdenssyn, der enten verden som helhet eller individet blir satt i fokus. Riktig nok blir individets rettigheter tidvis brakt på banen i det internasjonale samfunn. Men da er det gjerne statene selv som tar initiativet, og ofte med en baktanke for

det. Det er ikke forenlig med det internasjonale samfunn å fremme individet som den primære aktør. Ideen om "world justice" forutsetter "demands for the transformation of the system and society of states, and are inherently revolutionary" (Ibid.:84).

Det internasjonale samfunn "is not basically unfriendly to notions of interstate or international justice" (Ibid.:87). Strukturen som det internasjonale samfunn bygger på, er avhengig av normer og regler for rettigheter og plikter statene imellom. Disse trenger ikke nødvendigvis være basert på moral, men noen prosedyreregler for atferd må være til stede. Ideen om en internasjonal rettferdighet kan, i motsetning til ideene om "world justice" og "individual justice", styrke følelsen av sameksistens statene imellom. Internasjonal rettferdighet kan fremme orden ved å bidra med et moralsk imperativ til reglene for sameksistens mellom stater, som supplement til "the imperatives of enlightened self-interest and of law on which it rests".

Redskapene som benyttes for å opprettholde orden strider ofte mot prinsippene om internasjonal rettferdighet.. Det tenkes da ikke på det faktum at noen stater ikke alltid får oppfylt sine "moral rights or fail to fulfil their moral responsibilities" (ibid.:87), eller at det generelt er ulikhet mellom fordelingen av rettigheter og plikter. Den type situasjoner har alltid forekommet, og er naturlig iboende i ethvert samfunn. Det Bull tenker på er at "the mechanisms which sustain international order, even when they are working properly, indeed especially when they are working properly, or fulfilling their functions- [...] – necessarily violate ordinary notions of justice" (Ibid.:87). For eksempel vil nødvendige grep for å opprettholde orden ved maktbalanse kunne stride mot staters rettigheter om ikke å bli utsatt for sanksjoner, der den sanksjonsberørte stat X ikke på forhånd har begått handlinger som etter internasjonal lov skulle tilsi at slike sanksjoner rettferdig ble påført stat X.

Siden internasjonal lov, som i seg selv fremmer status quo, mangler prosedyrer for hvordan den skal kunne forandres. Et ønske om å bryte med internasjonal lov kan gjemme seg bak et påberopt ønske om justice, og slik skape konflikt og uorden. Et motsetningsforhold mellom justice og lov vil også oppstå om en stat ved makt, men ikke nødvendigvis i tråd med justice, bryter loven, men der lovbrøyteren kommer seirende ut av konflikten. I slike tilfeller vil gjerne en ny lov som baserer seg på den seirende parts preferanser, og ikke justice, bli ny faktisk lov. Slik kan lov komme i konflikt med justice og være en kilde til uorden (Ibid.:88).

"International law condemns aggression, but once aggression has been successful it ceases to

be condemned. The conflict between international law and international justice is endemic because the situation from which the law takes its point of departure are a series of *faits accomplis* brought about by force and the threat of force, legitimised by the principle that treaties concluded under duress are valid” (Ibid.:88). Hadde ikke internasjonal lov hatt denne karakteren, som indirekte gjør at den vil kunne komme i konflikt med rettferdighet, ville internasjonal lov miste all kontakt med internasjonale realiteter og slik være ute av stand til å utøve innflytelse i det hele tatt (Ibid.:88-89).

Stormakter har en spesiell stilling som tidvis tillater dem å utøve lokalt hegemoni og påtvinge andre stater særbehandling som er ufordelaktige for disse andre. Denne praksisen fra stormakter kan bidra til å opprettholde maktbalanse og orden, men strider mot rettighetene som blir brutt ved at små stater systematisk blir tvunget til å handle mot sin egen vilje (Ibid.:89). FN charteret har en naturlig urettferdighet nedfelt i seg, siden charteret ”prescribe a system of collective security that cannot be operated against greater powers” (Ibid.:89).

Orden og rettferdighet som idé har ikke iboende et nødvendig motsetningsforhold. ”There is, how ever, incompatibility between the rules and institutions that now sustain order within the society of states, and demands for world justice, which imply destruction of this society, demands for human justice, which it can accommodate in only a selective and partial way, and demands for interstate and international justice, to which it is not basically hostile, but to which also it can provide only limited satisfaction” (Ibid.:89).

Kapittel 3. Formallogikk

Hensikten med å benytte formallogikk er å fremstille Bulls argumentasjon enklere, klarere, og mer oversiktlig. Ved å fremstille Bulls argumentasjon enklere blir det tydeligere hvor komplisert Bulls internasjonale samfunn er. Samtidig gjør forenklingen det lettere å vinne forståelse og innsikt i hvordan kreftene i det komplekse samfunnet fungerer og opererer. Hvordan virker hvilke krefter inn på orden? Svaret kan fremstilles klarere ved hjelp av formallogikk. Et ønske om å bringe klarhet i kompliserte fremstillinger i vitenskapen var en av Freges hensikter for å utvikle formallogikken. ”Vaguely stated theories [...] serve no purpose but to obfuscate” (King m.fl. 1994:62).

3.1 Formallogikk, utsagn og gyldighet

"Logics is the science of deduction. It aims to provide systematic means for telling whether given conclusions do or do not follow from given premises, i.e., for telling whether inferences are valid or invalid. [...] A valid inference is one whose conclusion is true in every case which all its premises are true" (Jeffrey, 1981:1). Regler for logisk deduksjon er et instrument for å avgjøre om et argument er gyldig eller ikke. I formallogikk gjøres dette ved først å oversette dagligdags tale til logisk språk. I logisk språk erstattes kjernen i utsagnet, eller "statements" til en stor bokstav (ibid.:2).

Eksempel: Kari går på tur = "A", Per går på tur = "B"

Konnektiver brukes til å gi kjernen av handlig ny betydning. Disse er i første omgang "ikke", "og" samt "eller" (ibid.:1-2):

"ikke" oversettes til " - " (minus).

"Og" oversettes til "&"

"Eller" oversettes til "V"

"Kari går ikke på tur", der "Kari går på tur" kjernen i utsagnet, og "ikke" et konnektiv, oversettes formallogisk til "¬A".

"Kari og Per går på tur" oversettes til "A & B".

"Kari eller Per går på tur" oversettes til "A V B".

To konnektiver til må være med. "Hvis" og "Hvis og bare hvis" (ibid.:59).

Hvis: "⇒"

Hvis og bare hvis: "⇔"

P = du prøver, og L =du lykkes

Hvis du jobber, får du penger = "J ⇒ P".

Hvis og bare hvis du jobber, får du penger = " $J \Leftrightarrow P$ "

I det første tilfellet er penger en konsekvens av å jobbe. Derimot utelukkes ikke muligheten at du kan ha fått pengene dine på annet vis enn ved jobb. Det andre tilfellet sier at du får penger om du jobber, men også at om du har penger, så har du nødvendigvis jobbet for dem.

Så langt har hele uttrykk blitt symbolisert som én bokstav. Uttrykk kan derimot også skrives som atomære setninger. Atomære setninger kan være litt vanskeligere å lese, men de blir av og til nødvendige. I atomære setninger stykkes setningene opp til flere deler. Eksempelvis kan en setning oversettes slik: "Gå tur" = "G", "Kari" = "k", "Per" = "p". "Kari og Per går tur" oversettes til " $kG \& pG$ ".

Lik som i matematikken kan man i logikken trekke faktorer som har felles fortegn inn i en parentes. " $kG \& pG$ " = $G(p \& g)$. Ønsker vi å skrive "enten Kari eller Per går ikke på tur" = "ikke både Kari og Per går tur" logisk, får vi " $\neg(kG \vee pG)$ " = $\neg G(p \vee g)$ (ibid.:86-91).

Under analysen vil det, etter som hva som er mest hensiktsmessig, variere om uttrykkene blir symbolisert ved én bokstav eller skrevet som atomære setninger.

Atomære setninger gjør at vi kan benytte oss av generaliseringer. Logikken har egne symboler for generalisering. "Alle" og "noen" = "ikke alle, minst en". Oppgaven bruker "alle" = \forall , og "noen/minst en" = \exists . Det må gjøres oppmerksom på at \forall og \exists ikke er de klassiske symbolene.

"Alle mennesker puster", der m = mennesker og P = puster, oversettes til: " $\forall m Pm$ ". Det som rent faktisk skrives er "for alle mennesker, puster mennesker", men det betyr det samme.

Et frekkere og mer komplisert eksempel, oversatt til norsk, er hentet fra Jeffrey selv (ibid.:98).

Kari har en elsker som hun ikke elsker = $\exists x (xE_k \& \neg E_k x)$.

= For minst et menneske x , (mennesket x elsker Kari, og, ikke Kari elsker mennesket x)

E = elsker, x = menneske (benyttes i forbindelse med "alle" og "noen"), k = Kari.

I analysen vil x i hovedsak bety "situasjon". $\exists x = I$ alle situasjoner, eller *alltid*. $\forall x = I$ noen situasjoner, i minst en situasjon eller *av og til*.

For å bevise et utsagns logiske gyldighet må utsagnet først oversettes til logisk språk. Det skaper normalt noen premisser (P) og en konklusjon (K). Et utsagn kan bestå av kun en konklusjon, men det vil ikke bli tilfellet i analysen. Etter å ha oversatt utsagnet til logisk språk testes gyldigheten ved hjelp av "logiske trær" Treet står under "streken". Under streken "oversettes" de logiske premissene ytterligere. Selve reglene for oversettelse er ikke sentrale her. Det blir mer oversiktlig å forklare dem i etterkant av eksempelet.

Eksempel:

PI: $J \Rightarrow P$		Hvis jeg jobber får jeg penger
PII: J		Jeg jobber
K: P		<u>Jeg får penger</u>
<hr/>		
-K:	-P	Konklusjonen negeres (setter minustegn)
	/ \	
PIII:	-J P	"Oversettes" fra PI (Premiss I)
	↓ x	P (fra PIII) krysses mot -P (fra -K)
PIV:	J	Hentes fra PII
	x	J krysses ut mot -J (PIII)

Slik ser et "logisk tre" ut. Det første man gjør når man lager et logisk tre, er å negere konklusjonen (setter minustegn foran, her: -P). De to strekene / og \ kalles grener. De er begge knyttet til utspringsfeltet sitt (her -P). Derimot er -J og P i (PIII) ikke knyttet til hverandre. De tilhører to forskjellige grener. Under -J står det en ↓. Det er også en gren. Det er ingen forskjell på / og \ og ↓. De indikerer bare hvilken retning grenen tar videre. -P, -J og J tilhører samme gren. I PIII står det en "|" mellom -J og P. Den er satt der for å klarere skille mellom de to grenene. Den har ingen funksjon utover å gjøre treet enklere å lese.

Grenene varer evig helt til den ender med en "x". En "x" oppstår når en av bokstavene uten fortegn (positivt) er på samme gren som en identisk bokstav med negativt fortegn (minus). Matematisk kan man si at når pluss møter minus så nulles de ut. P nulles ut mot -P, J nulles ut

mot -J. De to bokstavene trenger ikke å følge rett etter hverandre, slik som de gjør i dette eksemplet. Det kan godt være andre bokstaver i mellom dem. Det eneste som kreves er at de er på samme gren. I det tilfellet der alle grenene ender med en "x", så er argumentet gyldig. Det heter at "treet sluttes". Er noen av grenene "åpne", dvs. uten "x", etter at alle premissene har blitt "oversatt" og føyd til "treet", er argumentet ugyldig. Hvis treet sluttes uten at alle premissene har blitt "oversatt" og føyd til treet, betyr det at de utelatte premissene er overflødige for at argumentet skal være gyldig.

PIII ble "oversatt" fra PI. Premissene ser ikke like ut i treet som de gjør over streken. Over streken er bokstavene, eller uttrykkene, en del av en "setning". I "treet" må bokstavene stå alene for at de skal kunne nulles ut. Under er det en tabell for hvordan premissene blir seende ut i "treet". Hvordan de ser ut er avhengig av hvilke konnektiver som inngår i premisset.

Sannhetstabell

Det finnes tilfeller der et premiss består av flere konnektiver. Da vil "klammer" avgjøre hvilke konnektiver som skal løses opp først:

$$(A \vee B) \Rightarrow C$$

I dette tilfellet må først $(A \vee B)$ skilles bort fra C. Deretter må A og B skilles fra hverandre med en ny gren:

$$\begin{array}{ccc}
 & (A \vee B) \Rightarrow C & \\
 & / \qquad \qquad \backslash & \\
 -(A \& B) & | & C \\
 \downarrow & & \\
 -A & | & -B
 \end{array}$$

Et spesielt tilfelle er når konklusjonen som negeres har et generaliseringssymbol ($\exists x$ eller $\forall x$). De oversettes slik:

Konklusjon	"Negert konklusjon"	=	Anvendt negert konklusjon
fx (Mx)	$\text{"}\neg\text{fx (Mx)}\text{"}$	=	ex -(Mx)
ex (Mx)	$\text{"}\neg\text{ex (Mx)}\text{"}$	=	fx -(Mx)

Det som skjer er at når en konklusjon med et generaliseringssymbol negeres, så byttes symbolet om. f blir til e , og e blir til f . I tillegg blir bokstaven eller uttrykket bak generaliseringssymbolet negert.

Uklare utsagn

Logisk språk har særlig to sentrale bidrag. For det første hjelper det oss å se om argumentasjonen er gyldig. For det andre tvinger den oss til å benytte klare utsagn. Det er ikke rom for villedende og tvetydige formuleringer i logisk språk. Et godt eksempel på villedende utsagn er hentet fra Jeffreys "Formal logic" (Jeffrey, 1981:90-91) der en sang av Jack Palmer og Spencer Williams siteres:

"Everybody loves my baby
But my baby don't love nobody but me"

En rimelig forståelse av denne teksten er at mange personer X elsker en person Y som heter "baby", men at denne "baby" ikke elsker noen andre bortsett fra en siste person Z som er "meg".

Oversetter man utsagnet til formallogisk språk, får vi derimot denne konklusjonen (Jeffrey, 1981:91):

PI:	Everybody loves baby.	fx xLb
PII:	<u>Baby loves nobody but me.</u>	$\text{fx (bLx} \rightarrow \text{x = a)}$
K:	Baby is me.	b = a

Årsaken til at denne noe uventede konklusjonen er gyldig, er at teksten i dette tilfellet benytter seg av ordet *alle*. Alle betyr absolutt alle, uten unntak. Forutsatt at alle elsker baby, må nødvendigvis også baby elske baby. En annen gyldig konklusjon å trekke fra utsagnet er at "everybody loves me" (ibid.:95).

Baserer man sin forskning på tekster publisert av andre, er det ikke rom for å spekulere i hva avsenderen muligens kan ha tenkt eller ikke tenkt. Det som står skrevet er det man har å forholde seg til. Derfor er det viktig at de tekstene som forskning baserer seg på er klare og presise. At ”jeg er baby” og at ”alle elsker meg” er i dette tilfellet gyldige konklusjoner. Det er derimot tvilsomt at alle intuitivt trekker disse konklusjonene. Man kan også spørre seg om hvorvidt ”alle elsker meg” faktisk var budskapet tekstforfatterne ønsket å formidle.

3.2 Formallogisk fremstilling av Bulls argumenter

Analysen i kapittel 3.2 kan i første omgang virke noe uoversiktlig. Dette er dessverre ikke til å unngå, siden analysen ikke kan utføres på noen annen måte. Analysen følger derimot samme oppbygning gjennomgående, slik at det skal være mulig å venne seg til å lese fremstillingen.

Logikk og samfunn

Bull skriver at ”A *Society of states* (or international society) exists when a group of states, conscious of certain common interests and common values, form a society in the sense that they conceive themselves to be bound by a common set of rules in their relation with one another, and share in the working of common institutions” (Bull, 2002:13). Fire kjennetegn for et samfunn av stater listes opp: (1) Statene utgjør en gruppe, (2) gruppen er seg bevisst visse felles interesser og mål, (3) de *utgjør* et faktisk samfunn ved at de føler seg bundet til et felles sett regler i forhold til hverandre, og (4) de jobber sammen om felles institusjoner. Bull skriver klart at når disse kjennetegnene er til stede, har vi et internasjonalt samfunn. Derimot skriver han ikke eksplisitt hvilke av disse to alternative utsagnene det er han kommer med:

Norsk:

”Hvis og bare hvis ”1&2&3&4” har vi et internasjonalt samfunn”.

Eller:

”Hvis ”1&2&3&4” har vi et internasjonalt samfunn”.

Logisk språk:

$(1 \& 2 \& 3 \& 4) \Leftrightarrow IS$

$(1 \& 2 \& 3 \& 4) \Rightarrow IS$

I det første tilfellet eksisterer et samfunn kun hvis ”1&2&3&4” identifiseres, men også forekommer garantert ”1&2&3&4” om det er gitt at et samfunn eksisterer. I det andre tilfellet eksisterer også et samfunn om ”1&2&3&4” identifiseres, men nå er det ingen automatikk i at eksistensen av et samfunn nødvendigvis betyr at også ”1&2&3&4” forekommer. Oversettes ordet ”when” fra første linje i sitatet ovenfor med konnektivet “if and only if”, vil ”(1&2&3&4) \Leftrightarrow IS” være riktig. Oversettes ”when” til å kun å bety ”if”, som er et mindre ekskluderende konnektiv, blir ”(1&2&3&4) \Rightarrow IS” riktig.

Stanley Hoffman (1990:22) skriver at “*society means (in Bull’s words) common interests and values, common rules and institutions*”. Oversettes ordet “means” med “is”, vil det første alternativet, (1&2&3&4) \Leftrightarrow IS, være en rimelig tolkning av hva Bull mener. Denne tolkningen vil bli benyttet.

Bull konkluderer i boken med at vi har et samfunn av stater (Bull, 2002:307-308). Konklusjonen bygger på denne argumentasjonsrekken:

PI:(1&2&3&4) \Leftrightarrow IS	Hvis og bare hvis ”1&2&3&4” har vi et internasjonalt samfunn
PII: 1	Statene utgjør en gruppe
PIII: 2	Gruppen er bevist felles interesser og mål
PIV: 3	Statene føler seg bundet til felles regler
PV: 4	Statene jobber sammen om felles institusjoner
<u>K: IS</u>	<u>Et internasjonalt samfunn eksisterer.</u>

Nå negetes konklusjonen for å teste gyldighet med tremetoden.

-K:		-IS	
	/	\	
	/	\	
PVI:	(1&2&3&4)	-(1&2&3&4)	Fra PI
PVII:	IS	-IS	
	x	↓	“IS” krysses ut mot “-K”
PVIII:		-1 -2 -3 -4	Fra PVI

**Tremetoden viser at argumentet er gyldig fordi
alle grenene er kryssset ut. Treet er sluttet.**

Argumentet er gyldig. Det betyr imidlertid ikke at konklusjonen nødvendigvis er sunn. (I logikken benytter man for konklusjoner *sunn* istedenfor *sann*. *Sunn* oversettes fra det engelske *sound*³. Termen *sann* benyttes for premisser). Analysen viser hvorvidt argumentasjonsrekken er gyldig, ikke om konklusjonen er sunn.

Logikk og orden

Bull presenterer fire mål som må være oppfylt for et samfunn som besitter orden (Bull, 2002:16-18):

- 1: Målet om å ivareta systemet i seg selv (A).
- 2: Målet om å ivareta enhver stats suverenitet (B).
- 3: Målet om fred (fravær av krigstilstand som normalen) (C).
- 4: De tre basisverdiene for alle samfunn: Liv (begrenset krig), sannhet, eiendom (D).

De fire målene vil gjennomgående bli betegnet som henholdsvis A, B, C og D, og orden vil bli betegnet som O.

Igjen er ikke Bull eksplisitt, men i analysen vil Bulls forhold mellom mål og orden bli forstått som "hvis og bare hvis alle målene er oppfylt, har vi orden". Bull understreker til stadighet at mål 1 har forrang for de tre andre. De tre andre må likefullt i hovedsak være oppfylt for at det internasjonale samfunn skal kunne tilskrives å besitte orden. Det gir følgende argumentasjonsrekke:

³ "Sound = valid and with all premises true" (Jeffrey, 1981:8).

PI: $(A \& B \& C \& D) \Leftrightarrow O$	Hvis og bare hvis vi har $(A \& B \& C \& D)$ har vi orden
PII: A	Mål 1 er oppfylt
PIII: B	Mål 2 er oppfylt
PIV: C	Mål 3 er oppfylt
PV: D	Mål 4 er oppfylt
K: O	<u>Samfunnet besitter orden</u>

-K:	-O	Konklusjonen negeres
	/ \	
	/ \	
PVI:	$(A \& B \& C \& D)$	$\neg(A \& B \& C \& D)$ Fra PI
PVII:	O	-O
	x	↓
PVII:	-A -B -C -D	Fra PVI
	x x x x	Krysses mot PII, PIII, PIV og PV

Alle grenene er kryssset ut, argumentet er gyldig

Bulls påstand er at kriteriene ovenfor er tilstrekkelige for at et samfunn skal besitte orden. Bull hevder derimot ikke at premissene nødvendigvis vil bli oppfylt. Premissene blir oppfylt hvis aktørene i samfunnet benytter seg av de institusjonene som kan realisere målene (krig, maktbalanse, diplomati og internasjonal lov). Bull hevder at statene som utgjør samfunnet kan benytte seg av disse institusjonene, men at de ikke nødvendigvis trenger å gjøre det. Forutsatt at statene velger å benytte seg av institusjonene, vil resten av analysen i hovedsak være en logisk fremstilling av hvordan Bull argumenterer for at institusjonene kan påvirke de forskjellige fire målene. Til sist blir også en analyse av innvirkningen rettferdighet har på orden fremstilt.

I analysen presenteres premissene og de logiske trærne. I kapittel 3.3 kommenteres analysen i sin helhet. De fire institusjonenes funksjon på orden vil bli gjennomgått i den rekkefølgen oppgaven allerede har benyttet seg av. Krig og diplomati er klare konsepter. Derimot er det interessant å logisk fremstille hvordan Bull argumenterer for eksistensen av internasjonal lov. Dette gjøres før krig blir gjennomgått. Maktbalanse har også et aspekt som det er interessant å

fremstille logisk. Det er derimot mest hensiktsmessig å se på dette aspektet etter at funksjonene til krig har blitt analysert.

Logikk og internasjonal lov

Bulls argumenter for at man kan benytte betegnelsen *internasjonal lov* på regler stater imellom:

PI: (SR & RSL) \Leftrightarrow IL

Internasjonal lov er et sett med regler (body of rules) som binder stater sammen (SR) og har status som lov (RSL) (ibid.:122-123)

PII: SR = Rfs

Et sett regler er regler som er knyttet sammen til en felles struktur (Rfs) (ibid.:123)

PIII: IS \Leftrightarrow Rbs

Hvis og bare hvis vi har et internasjonalt samfunn (IS) har vi regler som binder stater sammen (Rbs) (ibid.:124)

PIV: IS

Vi har et internasjonalt samfunn

PV: 2ndR \Leftrightarrow Rfs

Hvis og bare hvis vi har sekundærregler (regler om regler) har vi regler som er knyttet sammen til en felles struktur (Rfs) (ibid.:128-129)

PVI: - 2ndR

Vi har ikke sekundærregler (ibid.:130)

PVII: RSL

Reglene har status som lov (ibid.: 130)

K: IL

Vi har internasjonal lov (Påstand)

-K:

-IL

Konklusjonen negetes

/ \
/ \

PVIII:	(SR & RSL)	-(SR & RSL)	Fra P1
	IL	-IL	
	x	↓	IL krysses mot -IL (-K)
PIX:		-SR -RSL	Fra PVIII
		↓ x	-RSL krysses mot RSL (PVII)
PX:		2ndR -2ndR	Fra PV
		Rfs -Rfs	
	x	↓	2ndR krysses mot -2ndR (PVI)
PXI:		IS -IS	Fra PII
		Rbs -Rbs	
		↓ x	-IS krysses mot IS (PIV)

Er ikke mer å føye til, treet forblir åpent

Treet sluttes ikke, derfor er argumentet ugyldig. Bulls egen definisjon på internasjonal lov samsvarer ikke med premissene han legger til grunn. Det er mangelen på sekundærregler (regler om regler, regler om hvordan regler skal tolkes og brukes og utvikles) som gjør at treet i argumentasjonsrekken ikke sluttes. Dette er imidlertid Bull klar over. Bull presenterer dermed et nytt argument for internasjonal lov: "The activity of those who are concerned with international law, public and private –statesmen and their legal advisors, national and international courts, and international assemblies – is carried on in terms of the assumption that the rules with which they are dealing are rules of law. If the rights and duties asserted under these rules were believed to have the status merely of morality or of etiquette, this whole corpus of activity could not exist. The fact that these rules are believed to have the status of law, what ever theoretical difficulties it might involve, makes possible a corpus of international activity that plays an important part in the working of international society" (ibid.:130). Dette gir en ny argumentasjonsrekke:

PI: IL ⇔ AIL	Hvis og bare hvis vi har internasjonal lov (IL) kan vi også ha et aktivt apparat rundt det (AIL) ((ibid.:130).
PII: AIL	Vi har et aktivt apparat rundt internasjonal lov (ibid.:130)
K: IL	<u>Vi har internasjonal lov</u>

-K:	-IL	Konklusjonen negeres
	/ \	
PII:	IL -IL	Fra PI
	AIL -AIL	
	x x	Begge grenene krysses ut fra henholdsvis -IL (-K) og AIL (PII)

Treet sluttes, argumentet er gyldig

Hvorvidt argumentasjonsrekken er sunn er derimot avhengig av om premissene er sanne. For å gå videre med analysen forutsetter vi at premissene er sanne. Det er likefullt verdt å merke seg at det allerede har blitt stilt spørsmålstegn ved alle argumentasjonsrekkene som har blitt analysert.

Logikk, krig og mål for orden

Krig har seks funksjoner på orden. Krigs første funksjon blir symbolisert ved "K1", krigs andre funksjon som "K2" osv. I boken skiller Bull mellom krig ut fra *synet av et system av stater*, og ut fra *synet til det internasjonale samfunn*. Det internasjonale samfunn bygger på at det allerede eksisterer et system av stater. Flere av målene som blir oppnådd *fra synet til et system av stater* vil derfor også gjelde for et samfunn av stater. Å ta med disse funksjonene i begge tilfellene vil være unødvendig, derfor gjør ikke Bull det. Bull presenterer et system av stater først. Derfor vil de delte funksjonene (K1 og K5) kun bli presentert *fra synet til et system av stater*. Det kan argumenteres for at noen av funksjonene, særlig ved bidrag på mål D, heller burde vært satt under analysen *fra synet til det internasjonale samfunn*. Analysen er likefullt tro mot Bulls valg om å sette dem under *fra synet til et system av stater*.

K1: Fra synet til et system av stater avgjør krig systemets tilstand (A & C), om en stat overlever (B), og om avtaler inngås (D).

K2: Fra synet til det internasjonale samfunn kan krig være redskap til å frembringe maktbalanse (M) og til å håndheve internasjonal lov (L).

K3: Det internasjonale samfunnet har søkt å fremme restriksjoner for staters krigføring i form av regler. Dette bidrar til B og C og D.

K4: Det internasjonale samfunnet har søkt å tilegne krig positive funksjoner når krig brukes til å håndheve internasjonal lov (L), opprettholde maktbalanse (M), og muligens fremme rettferdige forandringer (R).

K5: Fra synet til et system av stater har krig iboende trusler mot målene A, B, C og D:

K6: Fra synet til et internasjonalt samfunn har krig iboende trusler mot målene A og C:

Hvordan de forskjellige funksjonene til krig kan påvirke orden (og andre institusjoner) oversettes til formallogisk språk:

K1: Krig fra synspunktet til et system av stater

PI: K1 -> A	Krig avgjør om en stat kan vinne dominant posisjon "whether [states] rise or decline" (ibid.:181)
PII: K1 -> B	Stater kan benytte krig til å forsvare sin suverenitet (ibid.:181)
PIII: K1 => C	Krig avgjør systemets tilstand (ibid.:181), derfor også om en krigstilstand er normalen
PIV: K1 => D	Krig avgjør hvordan, og hvorvidt, uenigheter blir løst (ibid.:181). "Treaties concluded under duress are valid" (ibid.:88).
PV: K1	Krig er en realitet.

K: A & B & C & D Krig bidrar til mål A, B, C, og D.

-K: -(A & B & C & D) Konklusjonen negeres

PVI: -A | -B | -C | -D Fra -K
 ↓ ↓ ↓ ↓

PVI: -K1|A -K1|B -K1|C -K1|D Fra PI, PII, PIII og PIV

 x x x x x x x x Alle grenene krysses mot enten PV eller PVI

Treet sluttes, argumentet er gyldig

Det kan argumenteres for at PIV burde vært plassert under K2, *krig fra synspunktet til det internasjonale samfunn*. Mål 4 (D) er de tre målene for et hvert samfunn. Bull nevner derimot ikke avtaler under sin fremstilling av *krig fra synspunktet til det internasjonale samfunn*. Derfor ble PIV satt under K1.

K2: Krig fra synspunktet til det internasjonale samfunn

PI: K2 => M	Krig sikrer maktbalanse (M) (ibid.:181)
PII: K2 => L	Krig håndhever internasjonal lov (IL) (ibid.:181)
PIII: K2	Krig er realitet
<u>K: M & L</u>	<u>Maktbalanse og lov blir bidratt til</u>

-K:	-(M & IL)	Konklusjonen negeres
PIV:	-M -IL	Fra -K
PV	-K2 M -K2 IL	Fra PI og PII
	x x x x	Alle grenene krysses ut mot enten PIII eller PIV

Treet sluttet, argumentet er gyldig

K3: Det internasjonale samfunn og restriksjoner på krigføring

PI: K3 => B	Kun stater får føre krig (ibid.:182) (det legitimerer staters suverenitet)
PII: K3 => C	Begrense krigs geografiske omfang (ibid.:182)
PIII: K3 => (B & C)	Begrense legitime årsaker til krigføring (ibid.:182)
PIV: K3 => D	Å ikke ha restriksjoner for krigføring er å nekte at stater er bundet sammen av felles regler og institusjoner
PV: K3	Man har lyktes i å sette restriksjoner på krigføring (forutsatt)
<u>K: B & C & D</u>	<u>Mål B og C og D blir bidratt til</u>

-K:	-(B & C & D)	Konklusjonen negeres
-----	--------------	----------------------

PVI:	-B		-C		-D		Fra -K
PVII:	-K3		B		-K3		C -K3 D
	x	x		x	x	x	x
							Alle grenene krysses ut mot enten PV eller PVI

Treet sluttes, argumentet er gyldig

Legg merke til at PIII ikke ble benyttet. Det betyr at PIII sitt bidrag i argumentasjonsrekken overlapper med andre premisser (her: PI og PII). Hadde PIII blitt benyttet ville PI og PII blitt utelatt. Det betyr at K3 har opptil flere bidrag til mål B og C.

K4: Krig har blitt forsøkt tilegnet en positiv rolle på orden

PI: K4 => IL	Krig som middel for å håndheve internasjonal lov (IL) (ibid.:182)
PII: K4 => M	Krig som middel for å opprettholde maktbalanse (M) (ibid.:182-183)
PIII: K4 => R	Krig som middel for å promoterer rettferdige forandringer (R) (ibid.:183)
PIV: K4	Disse funksjonene har blitt tilegnet en positiv rolle
<u>K: IL & M & R</u>	<u>IL og M og R blir bidratt til</u>

-K:	-(IL & M & R)						Konklusjonen negeres
	/ ↓ \						
PV	-IL		-M		-R		Fra -K
PVI	-K4		IL		-K4		M -K4 R
	x	x		x	x	x	x
							Alle grenene krysses ut mot enten PIV eller PV

Treet sluttes, argumentet er gyldig

Premiss 3 må kommenteres. Bull skriver at det er tvil om hvorvidt krig kan tilskrives denne funksjonen (R), men at man kan argumentere for det. "The society of states, always divided about the rules and institutions necessary to sustain order, is more divided still about the requirements of justice. But there have some times been occasions when the acquiescence of

international society in a change brought about by force reflects, among other things, a widespread feeling that the use of force has been a just one” (ibid.:183). Fremstillingen av K4 er også meget lik K2. Forskjellen er fra hvilket syn krig betraktes. I K2 er synet *ut fra et internasjonalt samfunn*. I K4 er synet *positive egenskaper ved krig*.

K5: Fra synet til et system av stater har krig iboende trusler mot målene A, B, C og D

PI: K5 => -A	Krig kan gjøre en stat overlegen de andre statene (eng: preponderant) (ibid.:181)
PII: K5 => -B	Krig er et middel til å okkupere andre stater (ibid.:181)
PIII: K5 => -C	Krig avgjør systemets tilstand (ibid.:181), derfor også om en krigstilstand er normalen
PIV: K5 => -D	En rimelig tolkning av Bull (ibid.:180-180) er at krig kan brukes som middel til å bryte avtaler, selv om det ikke skrives eksplisitt
PV: K5	Krig er en mulig realitet
K: -(A V B V C V D)	Hver av målene A, B, C og D forhindres

-K:	(A V B V C V D)	Konklusjonen negeres
	/ ↓ ↓ \	
PVI:	A B C D	Fra -K
	↓ ↓ ↓ ↓	
PVII:	-K5 -A -K5 -B -K5 -C -K5 -D	Fra PI, PII, PIV
	x x x x x x x x	Alle grenene krysses ut mot enten PVI eller PVII

Treet sluttes, argumentet er gyldig

Konklusjonen må i denne argumentasjonsrekken skrives som -A *eller* -B *eller* -C *eller* -D. Hadde konklusjonen blitt skrevet -A *og* -B *og* -C *og* -D, ville hele argumentasjonen vært gyldig så lenge et av premissene kunne strykes mot en av de negative målene i konklusjonen. For å vise at krig kan virke negativt på alle målene må konklusjonen skrives slik den har blitt gjort.

K6: Fra synet til et internasjonalt samfunn har krig iboende trusler mot målene A og C

PI: K6 => -A	Krig har iboende en trussel om å bryte ned hele samfunnet (ibid.:181)
PII: K6 => -C	Krig kan frembringe en krigstilstand som normalen, "war of all against all"(ibid.:181).
PIII: K6	Krig er en mulig realitet
K: -A V -C	<u>Målene A og C forhindres</u>

-K:	A V C	Konklusjonen negeres
PIV:	A C	Fra -K
PV:	-K6 -A -K6 -A	Fra PI og PII
	x x x x	Alle grenene krysses ut mot enten PIII eller PIV

Treet sluttes, argumentasjonen er gyldig

Lik som i K5 ovenfor må konklusjonen skrives *A eller C* for å hindre at det er tilstrekkelig med kun et oppfylt premiss for at konklusjonen skal fremstå som gyldig.

Logikk og maktbalanse

Før funksjonene til maktbalanse på orden analyseres, er det interessant å se på et aspekt ved Bulls forutsetninger for maktbalanse. Bull skriver at det er "a need to maintain [balance of power] if international order is to be preserved" (ibid.:107). *A need to maintain* gir inntrykket av at det er absolutt nødvendig å ha en maktbalanse om orden skal ivaretas. Bull skriver også at det ikke er tilfellet at alle stater alltid prøver å maksimere sin relative maktposisjon (ibid.:107). På det grunnlaget baserer han sin påstand om at det ikke er noen automatikk i at en maktbalanse nødvendigvis vil oppstå.

Hvis ikke alle stater alltid ønsker å maksimere sin relative maktposisjon, derimot, kan det argumenteres for at ikke alle stater nødvendigvis alltid søker å bli "preponderant states" som utøve hegemoni. Det muliggjør en argumentasjonsrekke der orden kan bli ivaretatt uten en maktbalanse:

PI: $\exists x (-\text{MaxPos}x)$	Det finnes tilfeller der stater ikke søker å maksimere sin relative maktposisjon (MaxPos) (ibid.:107)
PII: $\exists x (-\text{MaxPos}x \Rightarrow -Kx)$	Der stater ikke søker å maksimere sin relative maktposisjon, vil det heller ikke bli krig (et rimelig argument, men teoretiske unntak eksisterer)
PIII: $\exists x (-Kx \Rightarrow A \& B \& C \& D = Ox)$	Uten krig trues ikke målene A, B, C og D
<u>K: $(A \& B \& C \& D = Ox)$</u>	<u>Finnes tilfeller der målene blir ivarettatt uten maktbalanse</u>
<hr/>	
-K: $\exists x -Ox$	Konklusjonen negeres
PIV: $-\text{MaxPos}Q$	Fra PI, x erstattes med Q
PV: $-OQ$	Fra -K, x erstattes med Q
PVI: $\text{MaxPos}Q \mid -KQ$	Fra PII, x erstattes med Q
$\begin{array}{cc} x & \downarrow \end{array}$	MaxPosQ krysses mot -MaxPosQ (PIV)
PVII: $KQ \mid OQ$	Fra PIII, x erstattes med Q
$\begin{array}{cc} x & x \end{array}$	KQ krysses mot -KQ (PIV), OQ krysses mot -OQ (PV)

Treet sluttet, argumentet er gyldig

Denne argumentasjonsrekken må kommenteres. For det første forutsettes det at orden i utgangspunktet var til stede. Det kan hevdes at orden ikke kan *oppstå* uten en maktbalanse. Det argumentet fokuserer på, derimot, er at det ikke trenger å være absolutt nødvendig med en maktbalanse for å *ivareta* orden, i motsetning til hva Bull hevder på side 107. Den andre innvendingen er at ”a need” kan forstås som et mindre absolutt utsagn. I tillegg kan PII i teorien kan argumenteres mot, for eksempel ved at en stat erklærer krig for å promotere rettferdighet eller et annet edelt mål.

Logikk, maktbalanse og mål for orden

Maktbalansen har seks funksjoner på orden:

M1: Maktbalanse har hindret systemet til å bli omformet til et imperium (A).

M2: Maktbalansen har hindret små stater til å bli absorbert av lokale stormakter (B)

M3: Både primær og sekundær maktbalanse har bidratt til å opprettholde en tilstand der andre institusjoner (K, D, L) kan få operere.

M4. Maktbalanse bidrar til å opprettholde fraværet av krig som normalen (C).

M5: Maktbalansen kan finne det nødvendig å ofre små stater (B), for å bevare seg selv.

M6: Maktbalanse kan finne det nødvendig å bryte med internasjonal lov (L).

M1: Maktbalanse har hindret systemet til å bli omformet til et imperium

PI: M1 => -SS

Under maktbalanse er det ingen suverent overlegen stat (-SS) (ibid.:97)

PII: -SS => A

Hvis ingen stater er suverene blir de ikke universelle imperier

PIII: M1

Maktbalanse forutsettes

K: A

Mål A blir bidratt til

-K: -A

Konklusjonen negeres

PIV: SS | A

Fra PII

 ↓ x

A krysses ut mot -A (-K)

PV: -M1 | -SS

Fra PI

 x x

-M1 krysses mot PIII og -SS krysses mot PIV

Treet sluttes. Argumentet er gyldig

M2: Maktbalansen har hindret små stater til å bli absorbert av lokale stormakter

PI: LM => -LSd	Lokal maktbalanse (LM) gjør at ingen lokal stormakt kan dominere (LSd) andre stater (ibid.:98,102)
PII: -LSd => B	Blir ingen mindre stat dominert av en lokal stormakt fremmes den mindre statens suverenitet (B).
PIII: LM	Forutsetter lokal maktbalanse
K: B	<u>Mål B bidras til</u>

-K:	-B	Konklusjonen negeres
PIV:	-LSd B	Fra PII
	↓ x	B krysses ut mot -B (-K)
PV:	-LM -LSd	Fra PI
	x x	-LM krysses mot PIII og -LSd krysses mot PIV

Treet sluttet. Argumentet er gyldig

M3: Både primær og sekundær maktbalanse har bidratt til å opprettholde en tilstand der andre institusjoner (K, D, L) som orden er avhengig av kan få operere

Her er Bull igjen litt utydelig. På side 102 skriver Bull "... institutions on which order depends...". Denne formuleringen gir inntrykket av "hvis og bare hvis". Ellers i boken fremhever Bull at orden ikke er avhengig av institusjonene diplomati og lov, men at disse kun gir et verdifullt bidrag. I analysen skrives derfor Bulls premiss PI som "hvis".

PI: K & L & Dip => (A&B&C&D = O)	Institusjonene (K&L&Dip) bidrar til (alle målene for) orden (ibid.:102)
PII: M & LM => K & L & Dip	Maktbalanse og lokal maktbalanse muliggjør at institusjonene får operere (ibid.:102)
PIII: M & LM	Forutsetter maktbalanse og lokal maktbalanse
K: (A&B&C&D = O)	<u>Mål A, B, C og D blir bidratt til</u>

-K:	-O	Konklusjonen negeres
PIV:	$-(M \& LM) \mid (K \& L \& Dip)$	Fra PII
	$\begin{array}{cc} x & \downarrow \end{array}$	
PV:	$-(K \& L \& Dip) \mid O$	Fra PI
	$\begin{array}{cc} x & x \end{array}$	Grenene krysses fra henholdsvis PIV og -K

Treet sluttes, argumentet er gyldig

M4: Maktbalanse bidrar til å opprettholde fraværet av krig som normalen

PI: $\exists x (M4x \Rightarrow \neg PrSx)$	Hvis maktbalanse er det ingen ”preponderant state” (ibid.:97)
PII: $\forall x (\neg PrSx \Rightarrow Cx)$	Hvis ingen stat er ”prepondeant”, kan det avskrekke stater fra å søke en krigstilstand
PIII: $M4x$	Forutsetter maktbalanse
<u>K: C</u>	<u>Mål C blir bidratt til</u>

-K:	$\exists x \neg Cx$	Konklusjonen negeres
PIV:	$PrSg \mid Cg$	Fra PII, x erstattes med g
PV	$\neg Cg \mid \neg Cg$	Fra -K, x erstattes med g
	$\begin{array}{cc} \downarrow & x \end{array}$	-Cg krysses mot Cg (PIV)
PVI:	$\neg M4g \mid \neg PrSg$	Fra PI, x erstattes med g
	$\begin{array}{cc} \downarrow & x \end{array}$	-PrSg krysses mot PrSg (PIV)
PVII:	$M4g$	Fra PIII
	x	

Treet sluttes, argumentet er gyldig

M5: Maktbalansen kan finne det nødvendig å ofre små stater (B), for å bevare seg selv

PI: $OSS \Leftrightarrow M5$	Det må være mulig å ofre små stater (OSS) for å sikre en maktbalanse (ibid.:103-104)
PII: $OSS \Rightarrow \neg B$	Ofres små stater ivaretas ikke de små statenes suverenitet (-B)

PIII: OSS	Små stater ofres om nødvendig (ibid.:103-104)
K: M5 & -B	Maktbalanse bevares på bekostning av mål B

-K	-(M5&-B)	Konklusjonen negeres
PIV:	OSS -OSS	Fra PI
	M5 -M5	
	↓ x	-OSS krysses ut mot OSS (PIII)
PV:	-OSS -B	Fra PII
	x ↓	-OSS krysses mot OSS (både PIV og PIII)
PVI:	-M5 B	Fra K
	x x	-M5 krysses mot -M5 (PIV), B krysses mot -B (PV)

Treet sluttes, argumentasjonen er gyldig

M6: Maktbalanse kan finne det nødvendig å bryte med internasjonal lov

PI: $\exists x \text{ } O_x$	Forutsetter at målet er å alltid ha orden
PII: $\exists x (M6x \Leftrightarrow O_x)$	Hvis og bare hvis det er maktbalanse er det orden (ibid.:107)
PIII: $\exists x (M6x \Rightarrow \neg ILx)$	Finnes tilfeller der oppretholdelsen av maktbalanse bryter med internasjonal lov (ibid.:104-104)
K: $\exists x \neg ILx$	Finnes tilfeller der internasjonal lov må bli ofret

-K:	$\exists x ILx$	Konklusjonen negeres
PIV:	$\neg M6g \mid \neg ILg$	Fra PIII, og setter inn g istedenfor x.
PV:	$ILg \mid ILg$	Fra -K, x er byttet med g
	↓ x	IL (PV) og -IL (PIV) krysses mot hverandre
PVI:	$M6g \mid \neg M6g$	Fra PII, x er byttet med g
	Og $\mid \neg Og$	
	x ↓	M6g krysses mot -M6g (PIV)
PVII:	Og	Fra PI, x er byttet ut med g
	x	Og er kryssset mot -Og i PVI

Treet er sluttet, argumentasjonen er gyldig

Logikk, diplomati og mål for orden

Diplomati har fem funksjoner på orden:

Dip1: Diplomati skaper kommunikasjon. Uten kommunikasjon har vi ikke noe samfunn (D).

Dip2: Diplomati bidrar til å lage og opprettholde avtaler (D), deriblant avtaler om fred (C).

Dip3: Diplomati bidrar til informasjonsutveksling, blant annet om militære kapasiteter (B, C).

Dip4: Diplomati fjerner friksjon (B, C, D).

Dip5: Diplomati er et symbol på hver enkelt stats eksistens (B) og på at statene deler felles verdier og regler (A).

Dip1: Diplomati skaper kommunikasjon

PI: Dip1 \Rightarrow Kom

Diplomati skaper kommunikasjon (Kom)
(ibid.:163-164)

PII: Kom \Leftrightarrow Samf

Uten kommunikasjon kan vi ikke ha noe internasjonalt samfunn (ibid.:163-164). Derfor kan vi heller ikke ha et samfunn uten kommunikasjon.

PIII: Samf \Rightarrow D

Et samfunn forutsetter basisverdiene for alle samfunn (D)

PIV: Dip1

Forutsetter diplomati

K: D

Mål D bidras til.

-K

-D

Konklusjonen negeres

PV: -Dip1 | Kom

Fra PI

x ↓

-Dip1 krysses ut mot Dip1 (PIV)

PVI: Kom | -Kom

Fra PII

Samf | -Samf

↓ x

-Kom krysses ut mot Kom (PV)

PVII -Samf | D

Fra PIII

x x

-Samf krysses ut mot Samf (PVI), D krysses ut mot -D (-K)

Treet sluttes, argumentet er gyldig

Dip2: Diplomati bidrar til å lage og opprettholde avtaler, deriblant avtaler om fred

PI: Dip2 => Avt

Diplomatiet forhandler frem avtaler og interesse av å holde dem (Avt) (ibid.:164)

PII: Avt => (C & D)

Avtaler, deriblant om fred, bidrar til Mål C og D

PIII: Dip2

Forutsetter diplomati

K: C & D

Målene C og D bidras til

-K -(C & D)

Konklusjonen negetes

PIV: -Avt | (C & D)

Fra PII

↓ x

(C&D) krysses ut mot -(C&D) (-K)

PV: -Dip2 | Avt

Fra PI

x x

-Dip2 krysses ut mot Dip2 (PIII), Avt krysses ut mot -Avt (PIV)

Treet sluttes, argumentet er gyldig

Dip3: Diplomati bidrar til informasjonsutveksling, blant annet om militære kapasiteter

PI: Dip3 => InfM

Diplomati samler informasjon om militære kapasiteter (InfM) hos andre stater (ibid.:164-165)

PII: InfM => B & C

Informasjon om militære kapasiteter kan avskrekke et ønske om krig (ibid.:164-165)

PIII: Dip3

Forutsetter diplomati

K: B & C

Målene B og C bidras til

-K: -(B & C)

Konklusjonen negetes

PIV: -InfM | (B & C)

Fra PII

	↓	x	(B&C) krysses ut mot -(B&C) (-K)
PV:	-Dip3	InfM	Fra PI
	x	x	-Dip3 Krysses ut mot Dip3 (PIII), InfM krysses ut mot -InfM (PIV)

Treet sluttet, argumentet er gyldig

Dip4: Diplomati fjerner friksjon

PI: Dip4 => MF	Diplomati minimerer friksjon (MF) (ibid.:165-166)
PII: MF => B & C & D	Minimering av friksjon promoterer positive og fredfulle relasjoner mellom stater (ibid.:165-166)
PIII: Dip4	Forutsetter diplomati
<u>K: B & C & D</u>	<u>Målene B, C og D bidras til</u>

-K	-(B&C&D)	Konklusjonen negetes
PIV	-MF (B&C&D)	Fra PII
	↓	x
PV:	-Dip4	MF
	x	x
		(B&C&D) krysses ut mot -(B&C&D) (-K)
		Fra PI
		-Dip4 krysses mot Dip4 (PII), MF krysses mot -MF (PIV)

Treet sluttet, argumentet er gyldig

Dip5: Diplomati er et symbol på hver enkelt stats eksistens og på at statene deler felles verdier og regler

PI: Dip5 = Sd	Diplomati er et symbol (Sd, symbolet diplomati) (ibid.:166)
PII: Sd => SdI	Symbolet diplomati har en faktisk innvirkning (SdI) (forutsetning)
PIII: SdI => SdF	Hvis symbolet har innvirkning har det funksjon (SdF) (forutsetning)

PIV: SdF => A		Symbolet diplomati sin funksjon er å promotere samfunnets eksistens (ibid.:166)
PV: SdF => B		Symbolet diplomati sin funksjon er å promotere hver stats eksistens (ibid.:166)
PVI: Dip5		Diplomati forutsettes
K: A & B		<u>Målene A og B bidras til</u>
<hr/>		
-K:	-(A & B)	Konklusjonen negeres
PVI:	-A -B	Fra -K
PVII:	-SdF A -SdF B	Fra PIV og PV
	↓ x ↓ x	A krysses ut mot -A (PVI), B krysses ut mot -B (PVI)
PVIII:	-SdI SdF -Sdi SdF	Fra PIII
	↓ x ↓ x	SdF krysses ut mot -SdF (PVII) i begge tilfellene
PIX:	-Sd SdI -Sd SdI	SdI krysses ut mot -SdI (PVIII) i begge tilfellene
	↓ x ↓ x	
PX:	Sd Sd	Dip5 (PIV) erstattes med Sd, pga Dip5 = Sd (PI)
	x x	

Treet sluttes, argumentet er gyldig

Logikk, internasjonal lov og mål for orden

Internasjonal lov har fem funksjoner på orden:

- L1: Lov identifiserer et samfunn av stater som det suverene prinsipp (A, B)
- L2: Lov mobiliserer tilslutning til reglene for samarbeid og sameksistens (A, B, C, D).
- L3: Lov har regler for avtaler (D), vold (C) og suverenitet (B).
- L4: Lov kan skape uorden om lov hindrer maktbalanse (M).
- L5: Lov kan skape konflikt, når den brukes til å promotere et syn på rettferdighet (R) som det ikke er konsensus rundt.

L1: Lov identifiserer et samfunn av stater som det suverene prinsipp

PI: $L1 \Rightarrow FPUO$	Med lov identifiseres et suverent prinsipp for universell politisk organisering (FPUO) (ibid.:134-135)
PII: $FPUO \Leftrightarrow IKPO$	Hvis og bare hvis et suverent prinsipp for organisering identifiseres en klar politisk organisering (KPO) (ibid.:135)
PIII: $IKPO = SSS$	Den identifiserte klare politiske organiseringen er et samfunn av suverene stater (SSS) (ibid.:134)
PIV: $SSS \Rightarrow A \ \& \ B$	Hvis det identifiseres et samfunn av suverene stater styrker det både samfunnet og aktørene (statene)
PV: L1	Forutsetter lov
<u>K: $A \ \& \ B$</u>	<u>Mål A og B styrkes</u>
<hr/>	
-K: $\neg(A \ \& \ B)$	Konklusjonen negeres
PVI: $\neg SSS \mid (A \ \& \ B)$ $\downarrow \quad \quad x$	Fra PIV (A & B) krysses ut mot $\neg(A \ \& \ B)$ (-K)
PVII: $\neg IKPO$	Erstatter -SSS med $\neg IKPO$ (PIII)
PVIII: $FPUO \mid \neg FPUO$ $IKPO \mid \neg IKPO$ $x \quad \quad \downarrow$	Fra PII IKPO krysses ut mot $\neg IKPO$ (PVII)
PIX: $\neg L1 \mid FPUO$ $x \quad \quad x$	Fra PI $\neg L1$ krysses ut mot L1 (PV), FPUO krysses ut mot $\neg FPUO$ (PVIII)

Treet sluttes, argumentet er gyldig

L2: Lov mobiliserer tilslutning til reglene for samarbeid og sameksistens

PI: $\exists x (FRx \Rightarrow (A \& B \& C \& Dx = Ox))$	Følges reglene (FR) fremmer det målene A, B, C og D (64-68)
PII: $\exists x (IFRx \Rightarrow FRx)$	Hvis statene har interesse i å følge reglene (IFR), følger de reglene (ibid.:133-134)
PIII: $\exists x (AAFx \Leftrightarrow IFRx)$	Hvis og bare hvis de andre avgjørende faktorene som ligger til grunn for at stater vil ønske å følge reglene (AAF) er oppfylt har statene interesse av å følge reglene (ibid.:136)
PIV: $\exists x (L2x \Rightarrow AAFx)$	Finnes tilfeller der lov kanaliserer de avgjørende faktorene i retning mot ønske om å følge reglene (ibid.:136)
K: $\exists x (L2x \Rightarrow (A \& B \& C \& Dx = Ox))$	<u>Det finnes tilfeller der lov bidrar til målene A, B, C og D</u>

-K: $\exists x \neg (L2x \Rightarrow (A \& B \& C \& Dx = Ox))$	Konklusjonen negeres
PV: $L2g \Rightarrow (AAFg)$	Fra PIV, x erstattes med g
PVI: $\neg L2g \quad \quad AAFg$	Fra PV
	$\begin{array}{cc} \downarrow & \downarrow \\ \text{PVII: } Lg2 & Lg2 \\ \neg Og & \neg Og \\ x & \downarrow \end{array}$
PVIII: $\neg FRg \mid Og$	Fra PI, x erstattes med g
	$\begin{array}{cc} \downarrow & x \\ \text{PIX: } \neg IFRg \mid FRg & \\ \downarrow & x \end{array}$
PX: $AAFg \mid \neg AAFg$	Fra PIII
	$\begin{array}{cc} IFRg \mid \neg IFRg \\ x & x \end{array}$
	IFRg krysses ut mot IFRg (PIX), $\neg AAFg$ krysses mot AAFg (PVI)

Treet sluttes, argumentasjonen er gyldig

Premiss III og IV er basert på at Bull skriver "the basic factors making for compliance with international law – acceptance by the parties of the ends or values underlying the agreement, coercion by a superior power, and reciprocal interest – exist independently of legal commitments, and without their operation legal commitments are ineffective. But the framework of international law serves to mobilise and channel these factors in the direction of compliance with agreements" (ibid.:136). Premiss III ser også bort fra at stater delvis følger lov av vane og tregghet (ibid.:133). Premiss III gjelder i de tilfellene der "their [statenes] conformity to law derives from deliberation or calculation" (ibid.:134).

L3: Lov har regler for avtaler, vold og suverenitet

PI: $L3 \Rightarrow B \ \& \ C \ \& \ D$	Internasjonal lov inneholder regler for staters suverenitet, vold mellom stater og avtaler (ibid.:135)
PII: $L3$	Lov følges i hovedsak (ibid.:134)
<u>K: $B \ \& \ C \ \& \ D$</u>	<u>Målene B, C og D bidras til</u>
-K: $\neg (B \ \& \ C \ \& \ D)$	Konklusjonen negetes
PIII: $\neg L3 \mid (B \ \& \ C \ \& \ D)$	Fra PI
x x	Grenene krysses ut mot henholdsvis PII og -K

Treet sluttes, argumentasjonen er gyldig

Premiss II bygger på at Bull hevder det er tilstrekkelig samsvar mellom foreskrevne lover og statenes faktiske handlinger (ibid.:132, 134)

L3: Lov kan skape uorden, om lov hindrer maktbalanse

PI: $\exists x \neg (Mx \Leftrightarrow L4x)$	Det finnes tilfeller der det ikke er rom for både lov og maktbalanse (ibid.:138)
PII: $\exists x (Mx \Leftrightarrow Ox)$	Hvis og bare hvis maktbalanse blir det orden (ibid.:107)
<u>K: $\exists x (L4x \Rightarrow \neg Ox)$</u>	<u>Det finnes tilfeller der uorden blir resultatet om lov følges</u>

-K: $\exists x \neg(L4x \Rightarrow -Ox)$

Konklusjonen negeres

PIII: $Mg \mid -Mg$
 $-L4g \mid L4g$

Fra PI, x erstattes med g

PIV: $L4g \quad L4g$
 $Og \quad Og$
 $x \quad \downarrow$

Fra -K, x erstattes med g

PV: $Mg \mid -Mg$
 $Og \mid -Og$
 $x \quad x$

L4g krysses ut mot -L4g (PIII)

Fra PII, x erstattes med g

Mg krysses mot -Mg (PIII), -Og krysses mot Og (PIV)

Treet sluttet, argumentasjonen er gyldig

Konklusjonen forutsetter at lov følges. Argumentet har mest verdi som en teoretisk situasjon med tanke på at maktbalanse og orden har førsteprioritet.

L5: Lov kan skape uorden, når den brukes til å promotere et syn på rettferdighet som det ikke er konsensus rundt

PI: $\exists x (Rx \Rightarrow -Ox)$

Det finnes tilfeller der et krav om rettferdighet vil bringe med seg uorden (ibid.:139)

PII: $\exists y (L5y \Rightarrow Ry)$

Det finnes tilfeller der lovbrukes til å promotere rettferdighet (ibid.:139)

PIII: $(x = y)$

Forutsetter at PI og PII oppstår i samme situasjon

PIV: $\exists x L5x$

Forutsatt at lov vinner frem

K: $\exists x (-O)$

Finnes tilfeller der resultatet blir uorden

-K: $\exists x Ox$

Konklusjonen negeres

PV: $-Rg \mid -Og$

Fra PI, x erstattes med g

PVI: $Og \mid Og$
 $\downarrow \quad x$

Fra -K, x erstattes med g

Og krysses ut mot -Og (PV)

PVII:	-L5g Rg	Fra PII, $y = x$ erstattes med g (PIII)
	↓ x	Rg krysses ut mot -Rg (PV)
PVIII:	L5g	Fra PIV, x erstattes med g
	x	L5g krysses ut mot -L5g (PVII)

Treet sluttet, argumentasjonen er gyldig

Logikk, rettferdighet og mål for orden

Rettferdighet har fem funksjoner på orden:

R1: Ideen om rettferdighet kan styrke orden ved å bidra med et moralsk imperativ for sameksistens statene imellom (B, C, D).

R2: Rettferdighet bryter med lov, der et ønske om forandring uttrykkes som et krav om rettferdighet (L).

R3: Institusjoner for orden (K, M), når de virker, må til tider nødvendigvis stride mot rettferdighet.

R4: Å tviholde på små staters (B) suverenitet som et rettferdig krav vil kunne hindre en nødvendig maktbalanse.

R5: Rettferdighet som legalt krav bryter med orden om det er nødvendig for maktbalansen å angripe en stat X som truer med å vokse seg "preponderant", men der det ikke foreligger legalt grunnlag for å angripe stat X.

R1: Ideen om rettferdighet kan styrke orden ved å bidra med et morals imperativ til reglene for sameksistens statene imellom

PI: $R1 \Rightarrow MI$	Rettferdighet bidrar med et moralsk imperativ (MI) (ibid.:87)
PII: $MI \Rightarrow AS$	Moralske imperativ affekterer stater i vesentlig grad (AS) (forutsetning)
PIII: $AS \Rightarrow FSE$	Affekteres statene i tilstrekkelig grad styrkes følelsen av sameksistens (FSE) (forutsetning)
PIV: $FSE \Rightarrow B \& C \& D$	En styrket følelse av sameksistens fremmer målene B, C og D (87, 135).

PV: R1		Rettferdighet har innvirkning (forutsetning)
K: B & C & D		Målene B, C og D bidras til
-K:	-(B&C&D)	Konklusjonen negeres
PVI:	-FSE (B&C&D)	Fra PIV
	↓ x	(B&C&D) krysses ut mot -(B&C&D) (-K)
PVII:	-AS FSE	Fra PIII
	↓ x	FSE krysses ut mot -FSE (PVI)
PVIII:	-MI AS	Fra PII
	↓ x	AS krysses ut mot -AS (PVII)
PIX:	-R1 MI	Fra PI
	x x	-R1 krysses ut mot R1 (PV), MI krysses ut mot -MI (PVIII)

Treet sluttet, argumentet er gyldig

Legg merke til PI og PV. Bull omtaler disse som en mulighet, ikke som et faktum (ibid.:87). Premisset om at følelsen av sameksistens påvirker målene B, C og D (PIV) er basert på at Bull skriver at reglene for sameksistens omhandler disse målene (ibid.:135). Bull skiller derimot mellom sameksistens (B og C) og samarbeid (D) tidligere i boken (ibid.:66-68). I denne sammenhengen er Bull uklar. Ut i fra hvordan Bull ordlegger seg kan det også argumenteres for at samarbeid fremmer mål A (ibid.:66-67).

R2: Rettferdighet bryter med lov, der et ønske om forandring uttrykkes som et krav om rettferdighet

PI: $L \Rightarrow SQ$	Lov støtter opp om status quo (ibid.:88)
PII: $KF = KR2$	Et krav om forandring kan promoveres som et krav om rettferdighet (ibid.:88)
PIII: $KF \Leftrightarrow -SQ$	Et krav om forandring er ikke forenlig med å opprettholde status quo
PIV: $KR2$	Gitt at kravet om rettferdighet vinner frem
K: -L	Lov blir brutt

-K:	L	Konklusjonen negeres
PV:	-L SQ x ↓	Fra PI -L krysses ut mot L (-K)
PVI:	KF -KF -SQ SQ x ↓	Fra PIII -SQ krysses ut mot PV
PVII:	-KR2	Fra PVI, der -KF erstattes med -KR (se PII)

Treet sluttes, argumentasjonen er gyldig

R3: Institusjoner for orden, når de virker, må til tider nødvendigvis stride mot rettferdighet

PI: $\exists x (Ox)$	Forutsetter orden
PII: $\exists x (Ox \Leftrightarrow IOVx)$	Orden forutsetter at institusjonene for å fremme orden virker (IOV) etter sin hensikt (ibid.:62-71, 87)
PIII: $\exists x (IOVx \Leftrightarrow -R3x)$	Finnes tilfeller der institusjonene, når de virker, nødvendigvis må bryte med rettferdighet (ibid.:87)
<u>K: $\exists x (-R3x)$</u>	<u>Finnes tilfeller der rettferdighet ikke kan oppnås</u>

-K:	$\exists x (-R3x)$	Konklusjonen negeres
PIV:	$IOVg \mid -IOVg$ $-R3g \mid R3g$ ↓ ↓	Fra PIII, x byttes ut med g
PV:	$R3g \mid R3g$ x ↓	Fra -K, x byttes ut med g R3g krysses ut mot -R3g (PIV)
PVI:	$Og \mid -Og$ $IOVg \mid -IOVg$ x ↓	Fra PII IOVg krysses ut mot -IOVg (PIV)
PVII:	Og x	Fra PI Og krysses ut mot -Og (PVI)

Treet sluttes, konklusjonen er gyldig

R4: Å tviholde på små staters suverenitet som et rettferdig krav vil kunne hindre en nødvendig maktbalanse

PI: $\exists x (R4x \Leftrightarrow Bx)$	Gitt at staters suverenitet er et rettferdig krav
PII: $\exists x (Bx \Rightarrow -Mx)$	Det finnes tilfeller der maktbalanse ikke oppnås uten å ofre mål B (ibid.:89)
PIII: $\exists x (R4x)$	Forutsatt at små staters rett på suverenitet blir holdt
K: $\exists x (-Mx)$	<u>Finnes tilfelle der maktbalanse ikke oppnås</u>

-K:	$\exists x (-Mx)$	Konklusjonen negeres
PIV:	$-Bg \quad \quad -Mg$	Fra PII, x erstattes med g
	$\downarrow \quad \downarrow$	
PV:	$Mg \quad Mg$	Fra -K, x erstattes med g
	$\downarrow \quad x$	Mg krysses ut mot -Mg (PIV)
PVI:	$R4 \quad \quad -R4g$	Fra PI, x erstattes med g
	$Bg \quad \quad -Bg$	
	$x \quad \downarrow$	Bg krysses ut mot -Bg (PIV)
PVII:	$R4g$	Fra PIII, x erstattes med g
	x	Rg krysses ut mot -Rg i PVI

Treet sluttes, konklusjonen er gyldig

R5: Rettferdighet som legalt krav bryter med orden om det er nødvendig for maktbalansen å angripe en stat X som truer med å vokse seg ”preponderant”, men der det ikke foreligger legalt grunnlag for å angripe stat X

PI: $\exists x (R5x \Leftrightarrow Bx)$	Gitt at staters suverenitet er et rettferdig, legalt krav
PII: $\exists x (Bx \Rightarrow -Mx)$	Det finnes tilfeller der maktbalanse ikke oppnås om ikke stat X angripes (ibid.:87-88)

PIII: $\text{fx} (\text{Mx} \Leftrightarrow \text{Ox})$	Hvis og bare hvis maktbalanse oppnås orden (ibid.:107)
PIV: $\text{fx} (\text{R5x})$	Forutsatt at små staters legale rett på suverenitet blir holdt
<u>K: $\text{Ex} (-\text{Ox})$</u>	<u>Orden oppnås ikke</u>

-K:	$\text{fx} (-\text{Ox})$	Konklusjonen negeres
PV:	$-\text{Bg} \quad \quad -\text{Mg}$	Fra PII, x erstattes med g
	$\downarrow \quad \quad \downarrow$	
PVI:	$\text{Og} \quad \quad \text{Og}$	Fra -K, x erstattes med g
	$\downarrow \quad \quad \downarrow$	
PVII:	$\text{Mg} \quad \quad -\text{Mg} \quad \quad \text{Mg} \quad \quad -\text{Mg}$	Fra PIII, x erstattes med g
	$\text{Og} \quad \quad -\text{Og} \quad \quad \text{Og} \quad \quad -\text{Og}$	
	$\downarrow \quad \quad \text{x} \quad \quad \text{x} \quad \quad \text{x}$	-Og krysses mot Og (PVI), Mg krysses mot -Mg (PV)
PVIII: $\text{R5g} \quad \quad -\text{R5g}$		Fra PI, X erstattes med g
	$\text{Bg} \quad \quad -\text{Bg}$	
	$\text{x} \quad \downarrow$	Bg krysses mot -Bg (PV)
PIX:	R5g	Fra PIV, x erstattes med g
	x	Rg krysses mot -Rg (PVIII)

Treet sluttet, konklusjonen er gyldig

3.3 Funns i analysen

Hva har denne formallogiske analysen av Bulls argumentasjon vist? For det første har analysen gitt en klar og presis fremstilling over hvordan kreftene i Bulls internasjonale samfunn påvirker orden. Fremstillingen viser klart hvordan hvilke egenskaper, fra hvilke institusjoner, påvirker hvilke delmål for orden. For det andre viser analysen at institusjonene kan generere både orden og uorden. Dette gjør at kritikk vedrørende prediksjonskraft og falsifikasjonskriterier kan rettes mot Bulls teori.

Institusjoner og delmål for orden

For å opprettholde et system av stater er mål A og B de nødvendige. For å ha et samfunn av stater må også mål C og D være oppfylt. Bull sier at verken diplomati eller internasjonal lov er nødvendige for å ha et internasjonalt samfunn. Dette kan stemme siden krig og maktbalanse kan være instrumenter for å oppnå mål C og D. Det denne oversikten viser er at krig og maktbalanse i sterkere grad er egnet til å ivareta mål A og B enn mål C og D. Maktbalansen har etter Bulls argumentasjon ikke en gang noen direkte påvirkning på D. I et samfunn som har diplomati og internasjonal lov, derimot, ser vi at mål C og D tydeligere fanges opp. Fremstillingen viser at med kun krig og maktbalanse som institusjoner kan et samfunn med sine fire påkrevde mål oppstå. Samfunnet står derimot meget bedre rustet om det innehar ytterligere institusjoner som diplomati og lov.

Rettferdighet fanger også opp mål C og D, men samtidig genererer rettferdighet uorden i stor grad. Bull argumenterte for at rettferdighet og orden er ikke uforenelige, men dagens internasjonale system er bare delvis vennligsinnet i forhold til rettferdighet. Rettferdighet, og institusjonene som påvirker orden, kommer alt for ofte i konflikt til at rettferdighet i seg selv kan fungere som en garantist for C og D.

Den formallogiske fremstillingen av Bulls argumentasjon har også klart fått frem hvordan institusjonenes funksjon på orden ofte viser seg å være indirekte. Fremstillingen viser at dette ikke er til å komme utenom, selv når hensikten er å fokusere på institusjonenes direkte påvirkning på orden. Dette gjenspeiler det komplekse samfunnet til Bull. Alt henger sammen, alle institusjonene påvirker hverandre.

Prediksjonskraft

Prediksjon handler om å forutsi observasjoner, og skiller seg fra gjetting ved at den er begrunnet (Hovi & Rasch, 1996:123-125). En teoris prediksjonskraft vurderes ut fra hvor godt teorien egner seg til å forutsi observasjoner. Teorier kan enten være vage og brede, eller presise og smale. Hvorvidt brede eller smale teorier er å foretrekke, avhenger av hva som skal predikeres og hvilket materiale som er tilgjengelig for analysen. "[T]he theory should be just as complicated as our evidence suggest" (King m.fl. 1994:20). Derimot vil det være lite meningsfylt å benytte seg av en teori som er så bred at den umulig kan ta feil,. "[V]astly more

is learned from theories that *are* wrong than from theories that are stated so broadly that they could not be wrong even in principle” (ibid.:19).

Konklusjoner av typen $A \vee \neg A$ (A eller ikke A) kalles i logikken tautologier⁴ (Jeffrey, 1981:6). De er alltid sanne, siden de aldri kan være usanne. $A \vee \neg A$ betyr at enten så har man A , eller så har man ikke A . Det er absolutt en gyldig konklusjon, men den gir oss ingen ny viten.

Slår vi sammen konklusjonene fra K1 (krig kan bidra til $A \& B \& C \& D$) og K5 (krig kan bidra til $\neg(A \& B \& C \& D)$), ender vi opp med at krig genererer $(A \vee \neg A) \& (B \vee \neg B) \& (C \vee \neg C) \& (D \vee \neg D)$. Dette er fire tautologier. Maktbalanse vise én tautologi ($B \vee \neg B$) og internasjonal lov viser fire tautologier $(A \vee \neg A) \& (B \vee \neg B) \& (C \vee \neg C) \& (D \vee \neg D)$.⁵ Det er kun for institusjonen diplomati det ikke fremstår noen tautologier.

Dette betyr ikke at Bulls argumentasjon kun er en sammenrøre av tautologier. Konklusjonene som her er slått sammen bygger på atskilte argumentasjonsrekker og premisser. Derimot kan dette illustrere svakheter ved prediksjonskraften i Bull sin teori. Analysen viser at institusjonene Bull opererer med trekker i forskjellige retninger på en gang, samtidig som de også påvirker hverandre. Det er så mange faktorer å ta hensyn til at det blir vanskeig i forutsi hva resultatet vi bli. Dette svekker teoriens anvendelighet i forhold til å predikere utfall.

Falsifikasjonskriteriet

Falsifikasjonskriteriet innebærer at en teori eller hypotese må kunne tåle å bli utfordret av andre hypoteser. Holdbarheten i en mer universell hypotese, som Bulls, styrkes om alternative, mer avgrensede og konkret hypoteser ikke makter å tilbakevise den (Hovi & Rasch, 1994:25-33). Der en universell hypotese strider med en avgrenset og konkret hypotese, trenger derimot ikke den universelle å bli forkastet. Den kan heller modifiseres, og slik stadig utvikles og fremstå som sterkere og troverdig. Ved å stadig utfordre hypotesene finnes det en mulighet for at det over tid utvikles velbegrunnet teori. ”Jo mer utfordrende empirisk kritikk

⁴ I motsetning til i dagligtale, der tautologi betyr at to ord eller uttrykk betegner det samme forholdet. For eksempel 'en ugift ungkar'.

⁵ Internasjonal lov kan generere $\neg A$, $\neg B$ og $\neg C$ indirekte i L4, der internasjonal lov bryter med maktbalanse. I L4 står det bare *uorden*. Jeg tolker *uorden* som $\neg A$, $\neg B$ og $\neg C$ fordi det er de tre delmålene maktbalanse kan generere direkte. Fra L5 kan lov skape $\neg D$ når lov brukes til å fremstille avtalebrudd som rettferdig.

en hypotese overlever, desto sterkere vil den stå'' (ibid.:29). En hypotese bør ikke automatisk forkastes om den ikke stemmer overens med empirien, fordi det empiriske materialet kan ha mangler ved seg. Falsifikasjonskriteriet må derimot antas å stå sentralt også i statsvitenskaplig sammenheng, til tross for at anvendelsen av det langt fra er uten vanskeligheter (ibid.:22).

Mangelen på prediksjonskraft indikerer at hypotesetesting av teorien blir vanskelig. Dette er et stort problem, ettersom det da blir vanskelig, om ikke håpløst, å gjendrive teorien. King viser til at en teori må kunne være feil, hvis ikke vil den ikke være anvendbar (King, m.fl. 1994:19-20). Smale og presise teorier har en fordel fordi de er lettere å gjendrive. Bulls teori er så bred, at uansett utfall og empiriske observasjoner, vil disse kunne passe inn i teorien. Dermed fremstår teorien nærmest som immun, noe som er et svakhetstegn med tanke på praktisk anvendelse.

Kapittel 4. System, samfunn og orden

Sentralt innenfor den engelske skole i dag står debatten om skillet mellom system og samfunn, og skillet mellom samfunn og orden (Buzan, 2004, Holsti, 2004, Little & Williams, 2006b). I dette kapittelet skal jeg se hvordan denne problemstillingen kan belyses gjennom konseptene *egeninteresser* og *institusjonseffekter*. Ved å ta utgangspunkt i egeninteresser vil et distinkt skille mellom system og samfunn tre frem. Konseptet *institusjonseffekter* vil vise hvordan orden også kan oppstå i et system. Dette, og argumentasjonsrekkene fra kapittel 3.2, vil benyttes til å vise at et meningsfullt skille kan settes mellom samfunn og orden.

4.1 Egeninteresser, orden og institusjoner

Det er vanskelig å si hva en stats interesser (nasjonal interesse) til en hver tid er, fordi denne avhenger av hvilke interne krefter som vinner frem med sine interesser. På et gitt tidspunkt fremstår interessen som internt har vunnet frem som statens interesse. Denne interessen vil her danne grunnlaget for konseptet egeninteresse. Egeninteressen kan ikke uten videre predikeres. Konseptet egeninteresse kan derimot være utgangspunktet for å belyse konseptet *fellesinteresse*, Bulls 'common interest' (Bull, 2002:63-64). For at institusjonene i et samfunn skal kunne frembringe orden, er det nødvendig at statene har fellesinteresser for dette. Men hva er fellesinteresser?

Fellesinteresse kan leses som *gjenkjente, delte egeninteresser* (denne omformuleringen vil benyttes for å skille mellom system og samfunn i kapittel 4.2). Stater opererer, i overveiende grad, ut i fra egeninteresser. Når statene anerkjenner at de har egeninteresser som overlapper med hverandre, danner det et utgangspunkt for at stater frivillig kan søke å samarbeide. Ved å benytte denne omformuleringen kommer det også klart frem at fellesinteresser ikke skal forveksles med mellomstatlig sympati⁶, altruisme eller ren uegennytte.

I Bulls beskrivelse av det internasjonale samfunn er den fremste gjenkjente, delte egeninteressen mellomstatlig *orden*. Orden er et felles mål for de statene som utgjør samfunnet, og skal forstås som et nøytralt begrep. Bull kritiseres for at hans konsept om orden står i relasjon til mål. Disse målene er målene for et hvert samfunn⁷. Williams (2006:18) hevder at Bull slik tilskriver konseptet orden et normativt aspekt fordi orden er ønskelig og derfor ikke nøytralt. I et kollektiv der menneskene utgjør enhetene, som Bull ved sin teoretisering om orden tar utgangspunkt i, vil orden naturlig inneholde et normativt aspekt. Å kritisere Bull for å avvise dette normative aspektet til forholdet mellom statene, derimot, er forhastet. I og med at stater er konstruerte begreper som i seg selv ikke har noe liv, er det ikke urimelig av Bull å benytte orden som en nøytral måleenhet for vurdere forholdet begrepene (statene) seg i mellom. Orden er en mulig mellomstatlig tilstand, og denne tilstanden måles i *grader av orden*⁸.

Orden, statenes gjenkjente, delte egeninteresse, oppnås gjennom delmål. Disse delmålene er Mål A & B & C & D, fra kapittel 3.2. Delmålene frembringes gjennom institusjonenes virke. Institusjonene har vist seg egnede og kapable til å oppnå delmålene for orden. De er egnede fordi de står til statenes disposisjon, og de er kapable i kraft av å generere effekter. Institusjonene genererer to typer effekter: (1) Frembringe delmål. (2) Påvirke de andre institusjonene. Disse effektene samlet kaller jeg *institusjonseffekter*⁹.

⁶ Jeg benytter *sympati* fordi konseptet *solidaritet* allerede haren sentral stilling innenfor den engelske skole (Buzan, 2004, Little & Williams, 2006b).

⁷ Mål "D" i analysen i kapittel 3.2, liv, sannhet og eiendom.

⁸ Bull selv betraktet denne tilstanden som ønskelig, men måleenheten orden skal like fullt forstås som nøytral. Dette er uproblematisk så lenge empiriske analyser forankret i Bulls teori opprettholder dette skillet.

⁹ Innenfor den engelske skole er det uenighet om hvilke institusjoner som eksisterer (se for eksempel Holsti, 2004), men felles for dem alle er at de generer institusjonseffekter.

Det har nå blitt identifisert to nødvendige forutsetninger for at orden skal oppstå: (1) Statene må ha orden som en gjenkjent, delt egeninteresse. (2) Det må genereres institusjonseffekter som frembringer delmål for orden.

4.2 Skillet mellom system og samfunn

Debatten rundt skillet mellom system og samfunn står i dag sentralt innenfor den engelske skole. En nøyaktig definisjon for tilstedeværelsen av et mellomstatlig system har aldri blitt fastsatt og akseptert blant IR teoretikere (Buzan & Little, 2000:90-98) og konseptet samfunn er angivelig betydelig underutviklet (Williams, 2006:32).

Interaksjon er fundamentalt for et hvert system. Fire former for aktivitet fremstår som påkrevd om et system skal sies å eksistere: Militær, politisk, økonomisk og sosial ("societal") (Buzan & Little, 2000:91). Buzan (2004:99-101) fremhever at interaksjon, som automatisk oppstår i et system, vanskelig kan finne sted uten å medføre et sosialt innhold (rene utryddelseskriger naturlig unntatt). "If all human interaction is in some sense social or rule-bound, then what results is not a distinction between international systems and international societies, but a spectrum of international societies ranging from weak ... [to thick]" (ibid.:100). Formålet med dette delkapittelet er å belyse et skille mellom system og samfunn ved bruk av konseptet *egeninteresser*. Jeg påstår ikke at egeninteresser er det eneste skillet mellom system og samfunn, kun at konseptet kan brukes til å skille dem fra hverandre.

Buzan fremhever dermed at alle systemer er samfunn, fordi en viss grad av interaksjon må være til stede for å kvalifisere som et system. Men et samfunn er derimot noe mer enn bare interaksjon. Et klart skille mellom system og samfunn er at et samfunn forutsetter systematisk og vedvarende *gjenkjente, delte egeninteresser*. Dette er et krav, fordi gjenkjente, delte egeninteresser er en forutsetning for at institusjonene skal kunne utvikle og befeste sin stilling som legitime virkemidler. Det er derimot ingen garanti for at statene gjenkjenner sine delte egeninteresser. Mellomstatlig interaksjon, uten gjenkjente, delte egeninteresser, kvalifiserer til å være et system.

Det er ikke slik at alle egeninteressene til statene i et samfunn nødvendigvis også er delte egeninteresser. Statene har også egeninteresser som ikke er delte, og disse utgjør grobunn for

konflikt og kan utfordre samfunnets eksistens. Samfunnets eksistens er betinget av at den internstatlige dragkampen mellom delte og udelte egeninteresser trekker i de delte interessenes favør. Gjennom institusjonene kanaliseres og bevares statenes bevissthet om sine delte egeninteresser. Slik har institusjonene to funksjoner: (1). Kanalisere og bevare statenes bevissthet om sine delte egeninteresser. (2). Generere institusjonseffekter.

Fraværet av institusjoner og delte egeninteresser betyr ikke nødvendigvis at et system til en hver tid vil være preget av uorden. Forskjellen mellom et system og et samfunn at orden i et system er en mer usikker tilstand¹⁰.

“As Hurd (1999:387) puts it, ‘a social system that relies primarily on self-interest will necessarily be thin and tenuously held together and subject to drastic changes in response to shifts in the structure of payoffs’. The deepest and most stable mode is belief, where actors support the social structure because they accept it as legitimate, and in so doing incorporate it into their own conception of their identity” (Buzan, 2004:103). Buzan påpeker at stater både former og blir formet av samfunnet (ibid.:8). Aktører og samfunn utvikler seg dynamisk der de definerer hverandre gjensidig (Buzan & Little, 2000:107). En slik dynamisk utvikling åpner muligheten for at det som i utgangspunktet var interaksjon basert på egeninteresse, over tid har utviklet seg til pragmatisk, og noen ganger også tillitsfull, sameksistens.

Betyr det at Bull sitt internasjonale samfunn er svakt, fordi det bygger på egeninteresse, eller at det er sterkt, fordi et sett delte egeninteresser har lyktes å bli gjenkjent? Bull selv skriver at begge deler er tilfellet. Aktørene i samfunnet har felles interesser, men de utfordres av rene egeninteresser. Skillet mellom system og stater, basert på konseptet om egeninteresser, kan fremstilles slik:

System: Egeninteresser => sporadisk, usikker orden

Samfunn: Egeninteresser + gjenkjente, delte egeninteresser => mer forutsigbar orden

¹⁰ Hvordan orden kan oppstå i et system belyses i 4.3

4.3 System og institusjonseffekter

I kapittel 4.2 siterte jeg Buzans påstand om at orden i et system basert på egeninteresser må være skjør og lite forutsigbar. Men hvor skjør, og hvor lite forutsigbar, må denne ordenen være?

Ved å fokusere på institusjonseffekter istedenfor institusjoner, vil det vise seg at orden også kan oppstå i et system. Systemet mangler både gjenkjente, delte egeninteresser, og befestede institusjoner. Det som generer orden er derimot ikke institusjonene i seg selv, men institusjonseffektene. Institusjonene er kun mellomstatlige virkemidler som gjør genereringen av institusjonseffekter legitim og forutsigbar. I et system vil ikke de institusjonseffektene som bygger på legitimitet og samarbeid generere orden. De logisk fremstilte argumentasjonsrekkene i kapittel 3.2 gjør det derimot mulig å identifisere noen institusjonseffekter som ut i fra rene egeninteresser også kan oppstå i et system. Institusjonseffektene som kan genereres i et system vil naturlig være færre enn i et samfunn, men de vil likefullt være tilstrekkelige til at alle delmålene for orden til en viss grad vil kunne bli bidratt til. Jeg vil skille mellom positive og negative institusjonseffekter. De positive bidrar til orden, de negative bidrar til uorden. Dette må ikke misforstås som at orden blir gitt en verdi. Orden er en nøytral måleenhet. Det er derimot enklere å fremstille forskjellen mellom de effektene som genererer orden, og de som genererer uorden, om de betegnes som positive og negative. Institusjonseffektene som påvirker mål D, målene for et hvert samfunn, faller naturlig ut. Rettferdighet faller også ut, fordi det ikke er rom for rettferdighet i et så asosialt miljø som det systemet skaper. Argumentasjonsrekkene fra kapittel 3.2 viser også at ingen av effektene til *rettferdighet* kan oppstå i et system.

Krig

Krig er resurskrevende og ødeleggende, og utfallet er uvisst. Dette gjør at statene vegrer seg fra å gå til krig. Ikke bare krig, men også trusselen og bevisstheten om hva krig innebærer, kan generere orden. Krig i et system kan generere positive institusjonseffekter gjennom K1 og K2, og Negative gjennom K5 og K6. Her fremstilles institusjonseffektene, basert på premissene fra sine respektive argumentasjonsrekker, som ut av ren egeninteresse og kalkulasjon kan generere orden i et system.

K1: Krig avgjør om en stat kan vinne dominant posisjon "wheter [states] rise or decline"(A), stater kan benytte krig til å forsvare sin suverenitet (B) og krig avgjør systemets tilstand, derfor også om en krigstilstand er normalen (C).

K2: Krig sikrer maktbalanse (M). Maktbalanse oppstår da når stater føler seg truet. Statene søker til den polen i systemet de føler seg minst truet av. Slik oppstår et polart system, der statene innser at konsekvensene av krig blir så store at trusselen om krig virker stabiliserende..

K5: Krig kan gjøre en stat overlegen de andre statene (-A), krig er et middel til å okkupere andre stater (-B) og krig avgjør systemets tilstand og derfor også om en krigstilstand er normalen (-C).

K6: Krig har iboende en trussel om å bryte ned hele samfunnet (-A) og krig kan frembringe en krigstilstand som normalen, "war of all against all"(-C).

Maktbalanse

Stater trenger ikke å anerkjenne delte interesser for at en maktbalanse skal oppstå (Little, 2006:111). I et system oppstår maktbalanse gjennom kalkulasjon og egeninteresse. Dette åpner for at positive institusjonseffekter kan genereres gjennom M1 og M4. Negative institusjonseffekter fra M5 (-B) kan genereres, men da må det gjeldende premisset (PI) omskrives til å bli basert på rene, kyniske egeninteresser

M1: Under maktbalanse er det ingen suverent overlegen stat. Hvis ingen stater er suverene blir de ikke universelle imperier (A).

M4: Hvis maktbalanse er det ingen "preponderant state". Hvis ingen stat er "preponderant", kan det avskrekke stater fra å søke en krigstilstand (C).

M5: PI, omskrevet: Små stater kan bli erobret for å fremskynde en maktbalanse (-B).

Diplomati

Et system forutsetter ikke en total mangel på kommunikasjon, kommunikasjonen er derimot ikke institusjonalisert gjennom diplomatiet. Det gjør at de bidragene på orden som genereres gjennom symboler og samarbeid faller ut. Dip2 derimot, forutsetter ingen på forhånd gjenkjente, delte egeninteresser. Det åpner for at institusjonseffekt C kan genereres.

Dip2, omskrevet: Gjennom kommunikasjon fremforhandles avtaler (deriblant om fred) og en midlertidig enighet om å holde dem (C).

Internasjonal lov

I et system vil det ikke eksistere noen internasjonal lov. Det kan derimot oppstå forutsigbarhet. Lov skaper forutsigbarhet gjennom regler. Forutsigbarhet gjør at stater kan kalkulere hvilke reaksjoner handlinger blir møtt med. I et system er det ikke lover, men en viss grad av forutsigbarhet kan likefullt vokse frem. Denne forutsigbarheten bygger på tidligere erfaringer og logisk kalkulasjon av andre staters egeninteresser, og opererer slik i praksis som underforståtte spilleregler¹¹. Disse spillereglene er uuttalte og gjør ikke statene regelbundet. De virker likefullt inn fordi atferd i et system, gjennom forståelse av underforståtte spilleregler, til en viss grad kan predikeres. Det ligger iboende i konseptet *system* at det foreligger en form for systematikk i aktørenes atferdsmønster. Gjennom egeninteresse åpnes det for at institusjonseffektene fra L2 kan genereres.

L2: Denne institusjonseffekten bygger på at stater har egeninteresser i å følge spillereglene, og kan bidra til A, B og C.

Funn

Gjennomgangen ovenfor viser tydelig at institusjonseffekter kan oppstå i et system. Tre sentrale funn viser seg fra gjennomgangen. For det første; orden kan komme i stand i et system. For det andre; det er langt færre positive institusjonseffekter som kan genereres i et

¹¹ Spilleregler forstått som regulær atferd som kan predikeres med en viss grad av sikkerhet. De utgjør en dynamikk som statene kan slutte seg til, og kan benyttes fordi stater naturlig har en del rimelig identiske egeninteresser.

system enn i et samfunn. Dette viser hvor skjørt orden i et system er i forhold til i et samfunn. Det er nettopp det at institusjonene genererer så mange institusjonseffekter på hvert av delmålene, som gjør at orden i et samfunn er forholdsvis forutsigbart og sterkt. For det tredje; det genereres langt færre negative institusjonseffekter i et system enn i et samfunn. Dette bidrar til å forsterke mulighetene for orden i systemet. I systemet er det færre kimer til konflikt, ironisk nok fordi virkemidlene ikke er institusjonaliserte.

4.4. Skillet mellom samfunn og orden

Det er blitt bemerket at konseptet *samfunn* og konseptet *orden* nærmest kan fremstå som tautologiske hos Bull (Williams, 2006:14, 25-26). "Bull's analysis is open to substantial critique, especially in terms of his failure to adequately deal with the normative aspects of the concept of order and the way in which he reduces society almost to order, creating an argument that comes dangerously close to being tautological" (ibid.:14). Problemstillingen rundt det normative aspektet Bull gav orden i et samfunn ble belyst og avvist i kapittel 4.1. Resten av kapittelet vil konsentrere seg om å belyse problemstillingen knyttet til å skille mellom samfunn og orden.

Williams hevder at konseptene *samfunn* og *orden* nærmest å fremstå som synonymmer. Han understreker at påstanden er basert på hvordan Bull ordla seg i boken *The Anarchical Society*, og ikke på andre modeller eller teorier om orden og samfunn (ibid.:14). Min analyse har også tatt utgangspunkt i Bulls egne ord, og er derfor velegnet til å bestride Williams' påstand. Riktignok benyttet ikke Bull seg av konseptene *gjenkjente*, *delte egeninteresser* og *institusjonseffekter*, men disse konseptene er basert på Bulls egen fremstilling. Bull stod fast på at det var et meningsfullt skille mellom system og samfunn, og institusjonseffektene som K1 og K5 genererer bemerket Bull selv som 'krig fra synet til et system av *stater*' (Bull, 2002:181).

"Bull's extensive efforts at bringing a definition of order and how to study it are not repeated in his account of the concept of society. Instead, the idea of society is virtually subsumed into the notion of order; for where there is order there is society, and the distinguishing feature of society is that it generates order" (Williams, 2006:25) I dette kapittelet har jeg derimot vist at det ikke er samfunnet, men *institusjonseffekter*, som genererer orden. I kapittel 4.3 viste jeg

hvordan orden, gjennom institusjonseffekter og egeninteresse, kan oppstå i et system. Det fremstår derfor som forhastet av Williams å påstå at orden forutsetter et samfunn. *Orden* og *samfunn* man vanskelig være synonymer, når *samfunn* og *system* er klart atskilte konsepter, og *orden* kan oppstå i et *system*. I kapittel 4.2 viste jeg at samfunnet ikke kjennetegnes ved orden, men ved *gjenkjente, delte egeninteresser*. Riktignok er det orden som er statenes gjenkjente delte egeninteresse, noe som gir *orden* og *samfunn* klare likhetstrekk. Men den gjenkjente delte egeninteressen kan potensielt endre seg, og er derfor ikke synonym med orden. Dette er et viktig skille som kan få konsekvenser.

Den påviste muligheten for orden til å oppstå et system er derimot ikke den eneste måten å vise at orden og samfunn er to klart atskilte konsepter. Fremstillingen av premissene i de logiske argumentasjonsrekkene fra kapittel 3.2 gir et godt utgangspunkt til å belyse forskjellen mellom samfunn og orden. Det er klart nære bånd mellom samfunn og orden, fordi institusjonene vokser frem gjennom en gjenkjent, delt egeninteresse for orden. I argumentasjonsrekkene viser det seg derimot også klare skiller mellom konseptene.

Mål for orden:

Premisser for samfunn:

Målet om å ivareta systemet i seg selv (A).	Statene utgjør en gruppe
Målet om å ivareta enhver stats suverenitet (B).	Gruppen er bevist felles interesser og mål
Målet om fred (krigstilstand ikke normalen) (C).	Statene følerer seg bundet til felles regler
De tre basisverdiene for alle samfunn:	Statene jobber sammen om felles
- Liv (begrenset krig), sannhet, eiendom (D).	institusjoner

For det første forutsetter et samfunn at statene jobber sammen om felles institusjoner. Sameksistens i ordnede former med et vesentlig element av gruppesamhold, uten at statene systematisk jobber sammen om institusjonene, kan ikke utelukkes. En slik ordning kvalifiserer ikke til å være et samfunn, men det vil heller ikke være et rent asosialt system. Denne mellomstillingen kan generere flere institusjonseffekter enn et rent system, uten at statene bevist og systematisk jobber sammen om institusjonene. Dette viser at et betydelig antall delmål for orden kan genereres, uten at et samfunn kan tilskrives å eksistere.

For det andre forutsetter orden at målet om fred, fravær av krigstilstand som normalen, er oppfylt. Som Bull selv bemerket var en krigstilstand normalen under både Den første og Den

andre verdenskrig, men like fullt eksisterte det også et samfunn (Bull, 2002:41). Orden er en måleenhet for statenes forhold seg i mellom, på et gitt tidspunkt. Samfunn er en sosial struktur som bruker tid både på å bygges opp, og på å rives ned.

Et tredje skille går på gruppens bevissthet rundt felles interesser og mål. I samfunnet er gruppens felles interesser, de gjenkjente, delte egeninteressene, orden. Det er som nevnt derimot ingen garanti for at orden i all fremtid vil forbli statenes delte egeninteresse. Hvis nye grupper innenfor statene vinner frem, med interesser som er rent økonomiske eller ideologiske, vil dette kunne endre statenes oppfattelse av hva deres gjenkjente, delte egeninteresser er. Til det mest ekstreme vil nye, delte egeninteresser kunne stride mot mål A (forstått som at statene er de primære aktørene), for eksempel ved å tilegne FN mer autoritet, og degradere statene til annenrangs aktører¹².

Kapittel 5. Konklusjon

I denne oppgaven har jeg gått dypere inn i boken *The anarchical Society* av Hedley Bull, det viktigste enkeltverket innenfor den teoretiske retningen som kalles den engelske skole. I oppgaven har jeg forsøkt å besvare følgende problemstillinger: Hvilke premisser ligger til grunn for Bulls argumentasjon? Er argumentasjonen til Bull logisk konsistent? Hvordan kan en logisk fremstilling av Bulls argumenter benyttes til å belyse problemstillinger knyttet til konseptene *system*, *samfunn* og *orden* innenfor den engelske skole i dag?

I kapittel 2 presenterte jeg Bull sitt syn på dynamikken i mellomstatlige forhold. Jeg har presentert hvilke begreper Bull opererer med og hvilket semantisk innhold de har. Deretter ga jeg en beskrivelse av virkeligheten slik Bull ser den. Jeg la frem hvordan Bull argumenterer for og hevder at stater lever sammen i et anarkisk, internasjonalt samfunn. Til sist så jeg på hvilke krefter og mekanismer som virker i det internasjonale systemet, og hvordan disse kan fremskynde en tilstand av orden. Fremstillingen av *The Anarchical Society* i kapittel 2 har dannet grunnlaget for analysen i kapittel 3.

¹² Det pussige med denne muligheten er at både et internasjonalt samfunn og orden vil kunne fortsette å eksistere, selv om "Mål A" for orden ikke blir oppfylt. Det er fordi at "Mål A" heller ikke blir direkte brutt, men snarere blir modifisert. I teorien kan dette muligens åpne for at et mer kosmopolitisk samfunn kan vokse frem, en problemstilling Bull aldri ga noe klart svar på (se for eksempel Little & Williams, 2006).

I kapittel 3 fremstilte jeg Bulls argumenter ved hjelp av formallogikk. Denne fremstillingen ga en klar og konsis oversikt over hvordan Bull argumenterer for at institusjoner kan generere orden i et internasjonalt, anarkisk samfunn. Formallogikk har to funksjoner. Foruten å bringe klarhet i argumentene viser formallogikk også hvorvidt argumentene er logisk konsistente. Fremstillingen i kapittel 3 viste at Bull langt på vei er logisk konsistent i sin argumentasjon. Analysen har derimot vist at Bulls teori kan kritiseres for mangel på prediksjonskraft. Alle institusjonene som ble analysert, med unntak av diplomati, kan frembringe både orden og uorden. Logisk fremstilt: (O V -O). Dette er i logikken en tautologi, et utsagn som ikke genererer ny kunnskap. Tautologiene illustrerer både hvorfor den engelske skole kan fremstå noe forvirrende og hvordan teorien kan kritiseres for lav prediksjonskraft. Jeg påviste også problemer ved Bulls teori knyttet til hypotesetesting og Poppers falsifikasjonskriterium.

I kapittel 4 presenterte jeg to nye konsepter, *gjenkjente, delte egeninteresser* og *institusjonseffekter*. Med konseptet *gjenkjente, delte egeninteresser* belyste og kommenterte jeg en av den engelske skoles sentrale diskusjoner i dag; hvordan man kan skille et system fra et samfunn. Jeg viste at de klart kan skilles fra hverandre ved at statene i et system opererer etter rene egeninteresser, mens statene i et samfunn også har gjenkjente, delte egeninteresser. Jeg avviste slik påstanden om at interaksjon som nødvendig oppstår i et system, automatisk medfører et sterkt nok sosialt element til at også et samfunn nødvendigvis må oppstå. Ved bruk av konseptet *institusjonseffekter* viste jeg hvordan orden også kan oppstå i et system. Orden genereres av institusjonseffekter, ikke av institusjonene i seg selv. Noen institusjonseffekter kan genereres selv om statene baserer sin handling på rene egeninteresser og slik fremskynde orden i et system. Det viste seg, ikke overraskende, at færre institusjonseffekter har potensial til å oppstå i et system enn i et samfunn. Fra dette kan man slutte at orden i et system fremstår som skjørere og mindre forutsigbart enn orden i et samfunn. Det som derimot også kom frem var at det er færre institusjonseffekter som kan fremskynde uorden i et system, kontra i et samfunn. Dette styrker mulighetene for orden i et system, fordi det er færre potensielle kimer til konflikt.

Til slutt avviste jeg påstanden om at *samfunn* og *orden* hos Bull nærmest fremstår som synonymer. I og med at orden kan oppstå i et system, der system og samfunn er to klart atskilte konsepter, kan ikke orden og samfunn være synonymer. Orden er en måleenhet for tilstanden mellom statene på et gitt tidspunkt. Samfunn er et sosialt system som krever tid både til å vokse frem og til å brytes ned. Jeg illustrerte også forskjellen mellom orden og

samfunn ved hjelp av de logisk fremstilte premissene for orden og samfunn fra kapittel 3. Ved å illustrere hvordan orden kan oppstå selv om ikke alle premissene for et samfunn er oppfylt, og visa-versa, viste det seg tydelig at påstanden om at de to konseptene er synonymer bør forkastes. Orden kan oppstå selv om statene ikke jobber sammen om felles institusjoner, og et samfunn kan overleve en midlertidig tilstand av krig (uorden). Interessene statene deler kan potensielt være av en slik karakter at statenes suverene stilling i samfunnet utfordres, og slik bryte med mål A (målet om å ivareta systemet i seg selv) for orden. Det må igjen påpekes at statenes gjenkjente, delte egeninteresse, etter Bulls fremstilling nettopp er orden. Det er derimot ingen garanti for at andre delte egeninteresse ikke kan vinne posisjon i fremtiden.

I oppgaven har jeg søkt svar på noen sentrale problemstillinger innenfor den engelske skole i dag. Jeg har benyttet meg av formallogikk, et analyseverktøy som innen statsvitenskap er noe utradisjonelt, og har slik fremstilt dynamikken og funksjonene i Bulls samfunn gjennom et nytt perspektiv. Jeg mener min fremstilling av dynamikken og funksjonene som Bull fremhever i sin bok gjør at tankegangen til Bull trer frem i et nytt perspektiv. Formallogikken har både klargjort Bulls argumentasjon og gjort det mulig å konstruere et nytt konsept, *institusjonseffekter*. Konseptene *institusjonseffekter* og *gjenkjente, delte egeninteresser* har vist seg velegnede til å belyse problemstillingene i kapittel 4. Det finnes derimot flere problemstillinger innenfor den engelske skole knyttet til Bulls teori, og konseptene fremstår for meg som velegnede verktøy til også å belyse disse.

For videre forskning

En sentral debatt innenfor den engelske skole i dag omhandler forskjellene mellom et internasjonalt samfunn og et verdenssamfunn, og hvorvidt det internasjonale samfunnet kan utvikle seg til å bli et verdenssamfunn (Buzan, 2004, Little & Williams, 2006). Bull selv fremhevet at orden mellom mennesker, sett i et verdenssamfunn, er moralsk overordnet (eng. morally prior) orden i et internasjonalt samfunn. Ved å ta i bruk konseptet *gjenkjente, delte egeninteresser*, der egeninteressene potensielt kan endre seg, åpner dette for at et verdenssamfunn muligens kan utvikles ut i fra rammene av et internasjonalt samfunn.

En annen debatt innenfor den engelske skole omhandler institusjonene. Bull ga ingen full definisjon på hva en institusjon er (Buzan, 2006:78,84). Hvilke krav som settes til dem, hvordan defineres de klart? Kan andre aktører utøve innflytelse gjennom dem, og finnes det

flere relevante institusjoner som Bull ikke nevner? Ved å rette fokus på *institusjonseffekter* kan disse spørsmålene vurderes fra et nytt perspektiv og slik, i beste fall, utgjøre et bidrag til debatten.

Den tredje, og viktigste, mulighet for videre forskning ligger i empiriske analyser. Hvordan kan Bulls institusjoner operere i dag? Har noen svekket eller styrket sin relevans? Særlig er krig, maktbalanse og diplomati sin relevans' omdiskutert innenfor den engelske skolen. En empirisk vurdering av hver av premissene, for hver av argumentasjonsrekkene, vil kunne belyse hvilke institusjoner som i dag fremstår som mest virkningsfulle.

Litteraturliste:

Bull, Hedley (2002): *The Anarchical society*, Basingstoke: Palgrave.

Buzan, Barry, and Richard Little (2000): *International systems in world history*, Oxford: University Press.

Buzan, Barry (2004): *From international to world society?*, Cambridge: Cambridge University Press.

Buzan, Barry (2006). "Rethinking Hedley Bull on the Institutions of International Society", kap. 4 i Richard Little & John Williams (red.): *The anarchial society in a globalized world*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Heradstveit, Daniel og Tore Bjørge (1992): *Politisk kommunikasjon. Introduksjon til semiotikk og retorikk*, Oslo: Tano.

Hoffmann, Stanley (1990). "International society", kap 2 i J. D. B. Miller & R. J. Vincent (red.): *Order and Violence*, Oxford: Clarendon Press.

Holsti, Kalevi J. (2004): *Taming the sovereigns – Institutional change in international politics*, Cambridge: Cambridge university press.

Hovi, Jon og Bjørn Erik Rasch (1996): *Samfunnsvitenskaplige analyseprinsipper*, Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Jeffrey, Richard (1981): *Formal logic*, New York: McGraw-Hill Book Company.

King, Gary & Robert Keohane & Sidney Verba (1994): *Designing Social Inquiry: Scientific Inference in Qualitative Research*, Princeton: Princeton University Press.

Little, Richard (2006). "The Balance of Power and Great Power Management", kap. 5 i Richard Little & John Williams (red.): *The anarchial society in a globalized world*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Little, Richard & John Williams, (2006a). "Introduction", i Ritchard Little & John Williams (red.): *The anarchial society in a globalized world*, Basingstoke: Palgrave Macmillian.

Little, Richard & John Williams (2006b): *The anarchial society in a globalized world*, Basingstoke: Palgrave Macmillian.

Little, Richard (2007): *The Balance of Power in International Relations*, Cambridge: Cambridge University Press.

Miller, Lynn H. (1998): *Global order: values and power in international politics*, Boulder, Colorado: Westview Press.

Robinson, Peter Stuart (2007). "Internasjonal politisk teori", kap. 16 i Jon Hovi og Raino Malnes (red.): *Anarkti, makt og normer*, Oslo: Abstrakt forlag AS

Suppe, Patrick (1959): *Introduction to LOGIC*, New York: D. van Nostrand Company, inc.

Utaker, Arild (1991): *Språklogikk*, Oslo: Universitetsforlaget.

Williams, John (2006). "Order and Society", kap. 1 i Richard Little & John Williams (red.): *The anarchial society in a globalized world*, Basingstoke: Palgrave Macmillian.